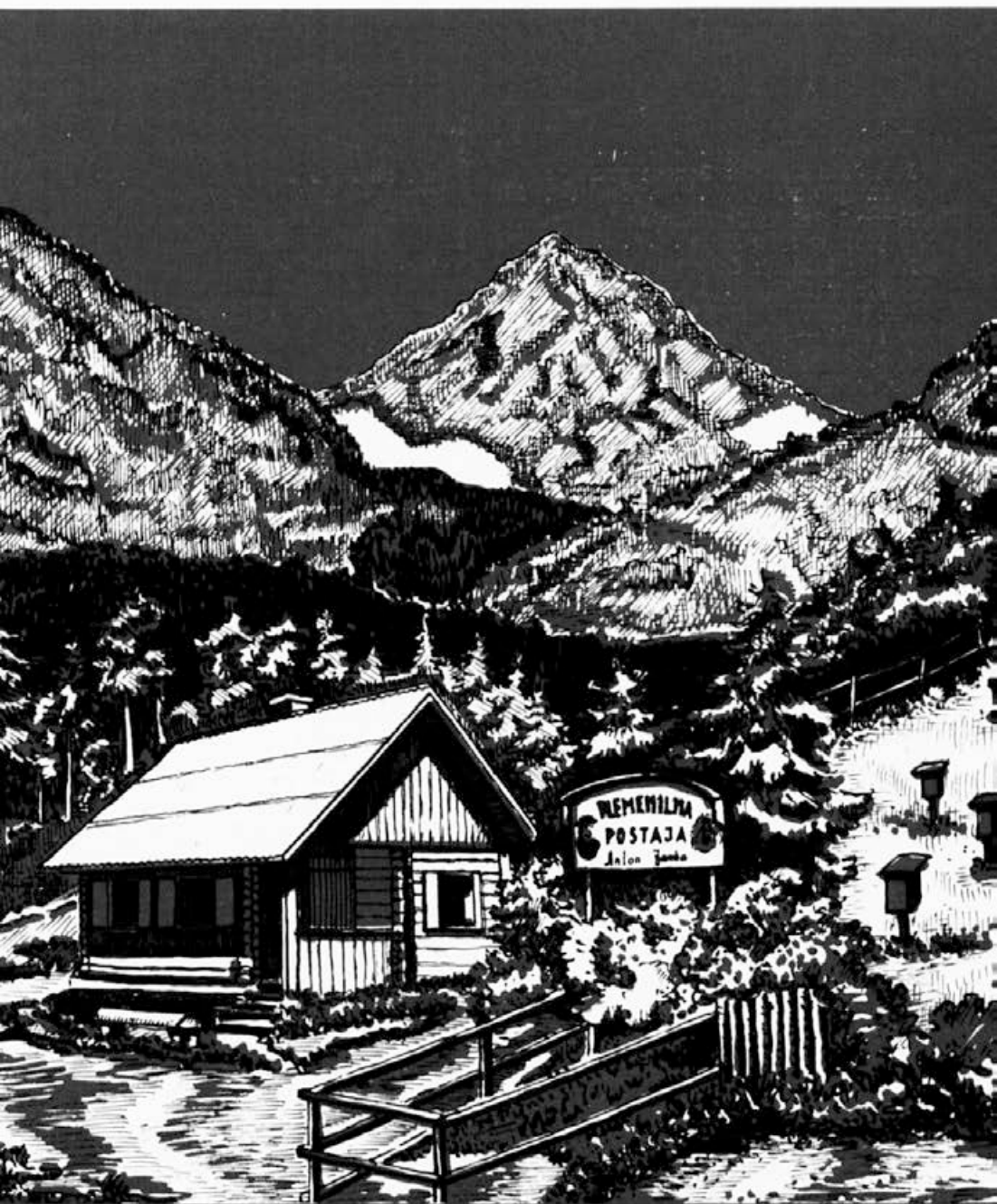

slovenski čebelar

VSEBINA

Inž. Uroš Vidmar: Čebelarstva opravila v avgustu	249	NOVICE	
Inž. Jože Babnik: Pomen poznega zaleganja	252	Inž. Jana Bradač: Antibiotiki v medu obdržijo svoje delovanje — Staro satje — Naknadna potemnitev medu	251
Franc Lešnjak: Zanimanje za tetraploidno ajdo raste	253	Julij Mayer: Shranjevanje matic, Opraševanje in pridelek pri plan-tažni borovnici, Novi vidiki roji-vosti čebel, Odpornost proti no-semavosti in siriščni ferment, Vzreja matic v podjetju Weater, Glukonska kislina, Glutaminska kislina	274
Martin Mencej: Čebele in ravno-vesje v naravi	255	Pravila Zveze čebelarских društev za Slovenijo	276
Inž. Uroš Vidmar: Omejevanje zale-ganja — kdaj in kako?	257	OSMR TNICE	
Ivan Kranjc: Visoka starost	258	BILTEN MEDEX — d. e. koopera-cija	
Dr. P. C. Witherell: Zgodovina ne-kega uspeha	259	Se enkrat apikompleks — šampion	266
Lojze Kastelic: Sodobna zaščita kmetijskih kultur ogroža čebe-larstvo	262	Bojan Jeltnikar: Svetovna razstava v Clevelandu, ZDA	266
K. Pfefferle: Naše izkušnje, kako vzredimo močne družine v na-kladnih panjih za izkoriščanje gozdne paše (pr. J. M.)	269	Medex na Trisulu I. v Himalaji	267
Dr. Dröge: Vzganjanje euodije (pre-vod Julij Mayer)	271	Maruša Tvrgustin: Čebelarški muzej v Radovljici in Medex na razsta-vi »Hortikultura 76« v Brežicah	268
IZKUŠNJE IN PREIZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV		Razvrščanje propolisa v tri kvali-tetne razrede	263
Marjan Erjavc: Oktobrska matica	272		
Pižmoh: Ni tako enostavno	273		

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 120,00 din, ga prejema jo zastoj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/11.

Izdajateljski svet: Dušan Švara, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Ludvik Klun, Martin Mencej, dr. Nežka Snoj, prof. Edi Senegačnik, inž. Anton Krajnc, inž. Jože Bahnik, Anton Rems.

Glavni urednik: Mihelič prof. Janez, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp. imp. Maks Gregore.

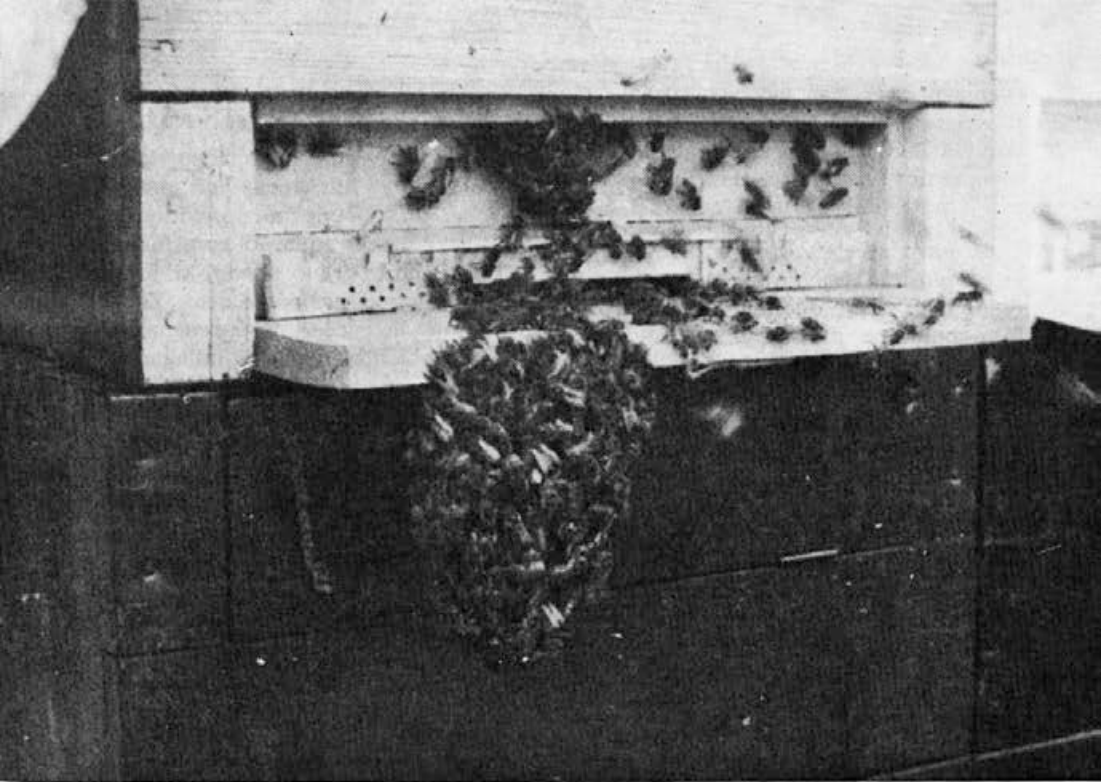
Letna naročnina za nečlane 130,00, za tujino 150,00, za člane čebelarских organizacij drugih republik 90,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636. Telefon: 20-208.

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6300 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

**Z ŽABJIM KRAKOM SE KORIST ČEBEL ZBUDI,
Z ŽABJIM KVAKOM SE ZGUBI.** (Ljudski pregovor)

ČEBELARJEVA OPRAVILA V AVGUSTU

INZ. UROS VIDMAR

Čebelarstvo leto ne sovпада s kalendarjem, temveč začenja v avgustu. Zato ta mesec polagamo temelje za čebelarjenje v naslednjem letu. Čebelarji, ki prevažajo, lahko v tem mesecu izkoristijo še jesenske paše, nasprotno pa so vsi ostali več ali manj odvisni od bolj- ali slabših pogojev okolja, kjer čebelarijo.

Najvažnejše je, da čebele v tem mesecu naberejo dovolj cvetnega prahu, ki ga vskladišijo v satovju kot rezervo, ki je osnova za zgodnje zaleganje v prvih zimskih mesecih naslednjega leta. Panji oziroma družine, ki nimajo zadostne zaloge prahu, bodo naslednje le-

to začele z zaleganjem kasneje, torej v večjem obsegu šele takrat, ko bo omogočen trajen donos prahu iz naravnih virov. Od količine prahu je torej v veliki meri odvisen zgodnji ali pozni razvoj čebeljnih družin v naslednjem letu.

V tem mesecu, v kolikor nimamo čebel na jesenskih pašah, moramo začeti s špekulativnim krmljenjem, da matice obilneje zalegajo. V avgustu in septembru izležene čebele, predstavljajo »zimске čebele«, torej tiste, ki bodo v zimski gruči dočakale pomlad. Če je le mogoče, pokladamo vsak dan ali pa vsak drugi dan od pol do enega litra sladkorne ali še boljše medene raztopine v

razmerju 1:1. Kar ne bodo čebele porabile za vzgojo zalege, bodo že sedaj kopičile kot zalogo za zimo in nam bo v septembru potrebno manjše dopolnjevanje potrebnih zimskih zalog.

Zgodnji začetek krmljenja na zalego in zalogo ima še eno bistveno prednost. Poleg tega, da je dodana hrana pravilno in popolnoma predelana, to delo večinoma opravljajo starejše čebele, ki jih je v tem času v panjih še dovolj. S predelavo hrane, predvsem sladkorja, se čebele izrabljajo. Če za to delo izkoristimo starejše čebele, ki bi itak pred ali med zimo odmrle, imamo dvojno korist. Prvič, zaradi izrabe starejše čebele, ki so navadno tudi bacilonosci, hitreje odmirajo in so še pred zimo odstranjene iz panjev. Drugič pa imamo mlade zimske čebele skoraj neizrabljene, kar v pretežni meri vpliva na dolgotrajnost njihovega življenja. Ni vseeno, ali nam zimske čebele odmrejo na začetku ali koncu aprila, torej v času, ko so v panju najbolj potrebne.

Pred začetkom krmljenja moramo seveda opraviti temeljiti jesenski pregled družine, ki je enako važen kot prvi spomladanski pregled. Oceniti moramo kvaliteto vseh matic ter vse neustrezne zamenjati. V tem času se mora iz plodišč izločiti tudi vse neustrezno satje, s tem, da ga zaenkrat prestavimo na rob medišča, da nam bo v septembru, ko bomo dokončno dopolnili zimsko zalogo, takoj pri roki. Če pa imamo v rezervi lepo izdelano satje, ki je bilo že nekajkrat zaleženo, ga takoj zamenjamo. Neustreznega shranimo v omarah do pretopitve, vendar moramo še vedno biti pozorni na voščenega molja, ki nam lahko vso zalogo uniči. Najbolje se pred njim obvarujemo, če občasno zalogo satja žveplamo. Iz gnezda mora tudi vse mlado satje, ki še ni bilo zaleženo, ker je za prezimovanje premrzlo.

Enako pregledamo tudi vse rezervne družinice v prašilčkih. Ze sedaj moramo oceniti njihovo moč in vse šibkejške, ki

niso sposobne za prezimovanje, pridružiti gospodarskim panjem.

Pri krmljenju v tem času, ko je v naravi malo ali skoraj nič paše, naj posebej opozorimo na previdnost, da ne bomo izzvali ropa, ki nam lahko povzroči nepopravljivo škodo, ki jo lahko čutimo še vse naslednje leto. Zato pokladajmo le zvečer, ko preneha izletavanje čebel. Tudi začasno odlaganje satja okoli čebelnjaka pri pregledu čebel v jesenskem času lahko privede do ropa. Previdnosti zato v tem času ni nikoli dovolj!

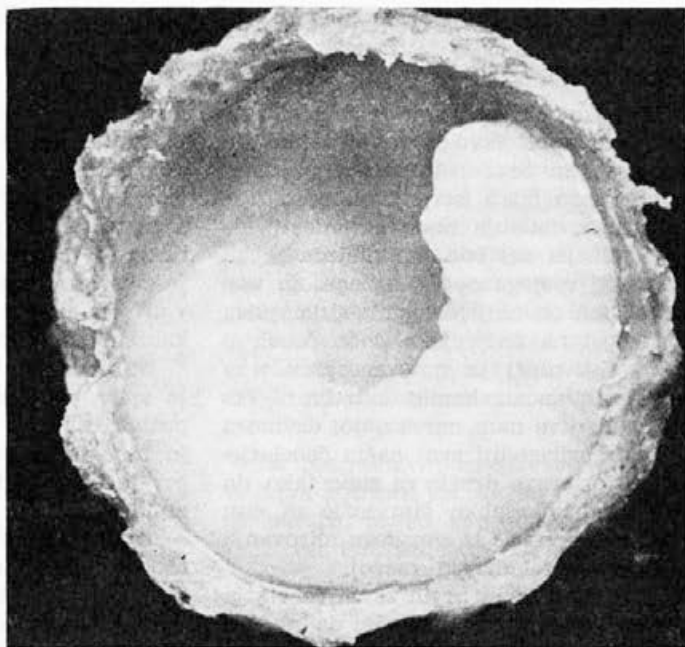
Če imamo čebele blizu gozdov, moramo biti pozorni tudi na mano, ker v tem času večkrat zamede gozd in nam čebele lahko napolnijo plodišča in celo medišča z gozdnim medom. Seveda ta ni primeren za prezimovanje in ga moramo pred dodajanjem oziroma krmljenjem iztočiti.

Vsi navedeni ukrepi veljajo za vse vrste panjev in pri tem delu ni nobenih razlik.

Med klajo, ki jo pokladamo, je prav, če zaradi preventivnih namenov dodajamo v manjših količinah tudi zdravila in sicer toliko, da jih čebele v jesenski dobi porabijo za vzgojo novega rodu. Ameriški čebelarji trdijo, da je preventivno dodajanje zdravil pri njih že redno opravilo. Zato jih dodajamo občasno skozi vso čebelarsko sezono. Paziti pa moramo, da ne pridejo antibiotiki oziroma drugi preparati med med, ki ga čebelam odvezamemo in je namenjen za ljudsko prehrano.

Veterinarski pregledi čebel v letošnjem letu so pokazali, da so pri vzorcih mrtvic skoraj pri slehernem čebelarju, ki jih je dal na pregled, najdene klice te ali one bolezni. In kdo so ti čebelarji, ki so dali svoje čebele na pregled? Lahko rečemo, da najboljši in najbolj vestni. Kakšno mora biti šele stanje onih, ki tega niso storili. Predvsem imam v mislih tiste, ki niti niso člani čebelarskih društev oziroma niso

**Matičnik z lepo
razvito matično žerko**

nikjer organizirani. Tam lahko najdemo največkrat legla čebeljih bolezni, od koder se lahko širijo v čebelnjake naprednih in dobrih čebelarjev. Vsako posmehovanje in škodoželjno namigovanje je tu odveč. Danes meni, jutri tebi, na to mora biti pripravljen vsak. To ni nobena sramota, temveč bolj nuja današnjega časa. Najvažnejše je, da se

bolezen pravočasno odkrije, ker se lahko vsako, še najbolj trdovratno, z današnjimi poznanimi sredstvi pozdravi. Da pa jih odkrijemo, moramo redno pošiljati mrtvice na preglede. Le takrat, ko se bomo tega zavedali vsi čebelarji in vsi, ne le nekateri, preventivno ukrepali, lahko računamo, da se bo nevarnost okužbe zmanjšala na minimum.

ANTIBIOTIKI V MEDU OBDRŽIJO SVOJE DELOVANJE

Nov dokaz o nevarnosti, ki jo predstavljajo antibiotiki v obdobju paše, sta našla Schakarjan in Akopjan (Veterinarija, 1973). Avtorja sta preizkušala obstojnost klortetraciklina, tetraciklina, streptomicina, kanamicina, dicilina in neomicina o medu in sta posvarila pred zdravljenjem bolezni čebeljega zaroda v obdobju paše. Če bi se tega opozorila držali, bi bila zagotovljena čistost medu (Anm. d. Red.).

JB

STARO SATJE — NAKNADNA POTEMNITEV MEDU

Med, pridobljen iz temnega satja, je večinoma temnejše barve kot med iz svetlega satja, čeprav izhajata iz iste naklade. Poskus, ki ga je v Guelphu, v Kanadi naredil prof. Townsend je pokazal, da voda, kot tudi močno razredčene medne raztopine (koncentracija sladkorja je slična svežemu nektarju) in staro satovje igrajo pomembno vlogo pri obarvanju. Vzrok za potemnenje medu je stalen stik nektarja v času, ko ga čebele predelujejo, z voskom starega satja. Če je med prezrel (83 % trdnih snovi) je barvna absorpcija precej relativna. Proces potemnenja napreduje pri visokih temperaturah, v panju hitreje kot pri nižjih temperaturah (Bee World, 1974).

JB

POMEN POZNEGA ZALEGANJA

ING. JOZE BABNIK

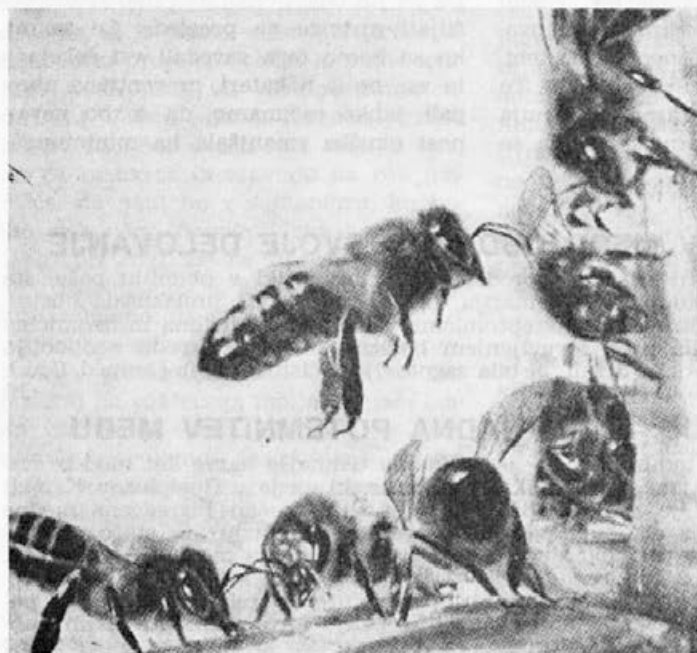
V toku leta poznamo v čebelni družini dve dobi. Prvo obdobje velike aktivnosti, ko se čebele zaradi pogostih izletov zelo hitro izčrpajo in odmirajo, in drugo obdobje male aktivnosti. To je hladnejši del leta, ko ni izdatnejših paš, niti večjega obsega zalege. Za vsako od teh obdobij je značilno, da vpliva aktivnost na življenjsko dobo čebel. V mali aktivnosti je ta 6 mesecev, a v veliki aktivnosti komaj 6 tednov. Vse te ugotovitve nam narekujejo, da mora čebelar prilagoditi svoj način čebelarjenja in pripravo družin za zimo tako, da bodo družine lahko čim lažje in čim številnejše prešle iz zimskega mirovanja v hiter spomladanski razvoj.

Ena glavnih in prvih skrbi čebelarja pred zazimljenjem čebel je, da podaljša in pospeši obseg zaleganja vse od sredine avgusta dalje. Na podaljšano zaleganje imajo v drugem delu poletja največji vpliv naravne paše. Do nedav-

na je imela pri nas ajdova paša zelo velik vpliv na številčno in po starosti ugodno sestavo čebelnih družin v prezimovanju. Preostale so še paše večjega obsega v Liki, ki pa so žal manj dostopne za večji del slovenskih čebelarjev. Te jesenske vzdrževalne paše imajo izredni vpliv in jih ne moremo primerjati s kakršnim koli dodatnim krmljenjem.

Naravni viri, to je jesenska paša, imajo vpliv, da pred zimo odmre velik del pašnih čebel in tako se družine otresejo mnogih bolezenskih kali in zajedalcev in tako ne nastopijo motnje v prezimovanju.

Kolikor nam pašni okoliš ne nudi zadostnih količin nektarja, smo primorani, da pokladamo družinam v drugi polovici avgusta dodatno hrano v obliki sladkorno mednih pogač ali suhega sladkorja. To dodatno krmljenje in vsaj del zunanje paše vplivata, da se ne zmanjša obseg zaleganja v večjem ob-

Čebela z medicino
ima največji vpliv
na pozno
zaleganje

segu in da tako zagotovimo mlajši sestav zimskega gnezda.

Zelo slabo vpliva na razvoj poznega zaleganja gozdna paša, ki družine izčrpa, ker ne nudi najnujnejših količin cvetne prahu.

Čebele, ki so se izglele po 15. avgustu, sestavljajo zimsko gnezdo. V kolikor družine v tem času izkoriščamo za zbiranje cvetnega prahu, še bolj pa za proizvodnjo matičnega mlečka, oddajo čebele pred zimo vse neobhodne količine maščobe in beljakovin iz organizma in take čebele imajo krajšo življenjsko dobo, poleg tega niso sposobne za normalno in zadostno hranjenje prve spomladanske zalege. Te zimske zaloge v organizmu čebel imajo isti namen kot zamastitve divjadi pred zimo.

Ob oceni oziroma odbiri čebelnih družin za zimo moramo poleg skupnega števila čebel v panju oceniti tudi starostno sestavo. Zadostno število satov pokrite zalege koncem avgusta in začetku septembra daje garancijo, da bodo odšle družine pomlajene v zimo. Nasprotno temu se po slabi paši v drugi polovici leta nabere v družini večje število starih čebel, ki tvorijo ob za-

zimljenju »navidežno moč« družin, a v zgodnji pomladi te čebele zelo hitro odmirajo in razvoju se močno zakasni.

Pozno zaleganje ima tudi velik vpliv na pravilni razpored zimske hrane. Ko se izvalijo zadnje mlade čebele koncem septembra, lahko del tega prostora занesejo čebele z zadnjim dodatkom zimske hrane in ta je običajno sladkor. Ta ima poleg cvetličnega medu največji vpliv na dobro prezimovanje. Poleg tega ostane še drugi del praznega satja, kjer se oblikuje osrednji del zimskega gnezda, ki na takem mestu lahko doseže pravilno gostoto.

Za pospešitev poznega zaleganja je velikega pomena, da imamo dovolj mlade matice, ki so sposobne vzdrževati skozi vse leto zadostni obseg zalege.

Vse prednosti poznega zaleganja mora poleg narave voditi tudi čebelar s svojimi posegi in pravočasnim krmljenjem. Ves trud pokaže rezultate v spomladanskem razvoju. Vemo tudi, da se prično polagati temelji za novo čebelarsko leto pred zazimljenjem in da kasnejši popravki ne morejo nadoknaditi izgubljenega.

ZANIMANJE ZA TETRAPLOIDNO AJDO RASTE

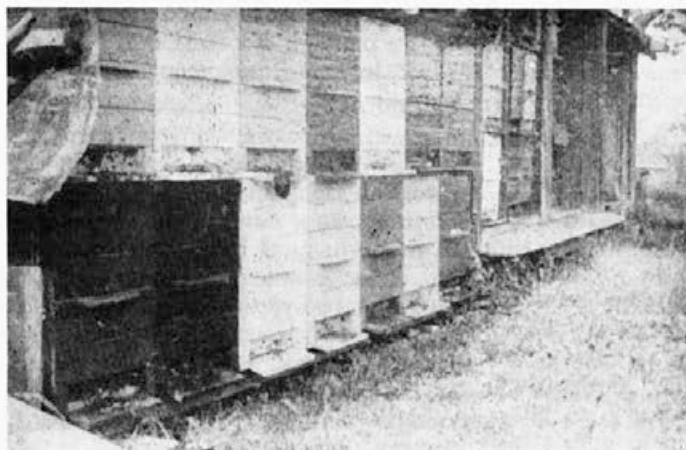
FRANC LESNJAK, NOVO MESTO

Čebelarsko leto se z naglimi koraki bliža svojemu koncu, z njim pa se nam poraja skrb, kako bomo v jeseni zazimili čebele in kakšna bo njihova zimska zaloga. Ali bo to med ali sladkor? Mnogi čebelarji bodo peljali na ajdovo pašo, kjer jo še kaj sejejo. Ponekod pa bo delno reševala stisko nova — tetraploidna ajda. S to ajdo pa je takole:

V Čebelarju št. 8/75 sem opisal, kako smo nabavljali seme tetraploidne (rumske) ajde, ki naj bi nadomestila našo domačo, izrojeno in zato slabo plodno ajdo. Ko je bil pridelek pobran in seme že razdeljeno in oddano, sem pod na-

slovom »Širimo medonosne rastline« v članku, ki je bil objavljen v Slovenskem čebelarju št. 2/76, opisal, kako se je setev te nove ajde pri nas obnesla.

Na ta moj članek sta v naslednji številki, to je 3/76, tovariša Alojz Lešnik in Györfi Nikolaj podala svoje mnenje o medonosnih rastlinah in me skoraj nekoliko okregala. Da se razumemo: tudi jaz ljubim naravo, rad vidim lepa drevesa, če pa ta drevesa še medijo, bi se jim, ko jih vidim, najraje odkril! Toda pri vsem tem pa še vedno pripadam oni skupini ljudi, ki ji je znan pregovor o oslu in travi. Zaradi tega po-

Čebele se bodo lepo okrepile na ajdovi paši

stavljam sajenje medonosnih dreves v »dolgoročni plan«. Pri ajdi pa je to drugače. Cveteti začne en mesec po sejanju. Nato en mesec cvete in če je vreme primerno, tudi medi. Naslednji mesec zori. Četrty mesec pa imamo zrnje že nazaj. Se važnejše pa je to, da mi je treba seme ajde le dati kmetom, ki jo namesto mene posejejo, pospravijo in jo sami med seboj širijo naprej, za kar dobijo bogat pridelek.

Lani smo imeli precejšen strošek za ajdo, ko smo seme nabavljali. Kmetom sem ga jaz oddal pod pogojem, da mi jeseni seme vrnejo, če bo pridelek najmanj desetkratno. Če pa bo več kot petnajstkratno, mi morajo vrniti dvojno mero semena.

V jeseni sem od teh posestnikov odkupil vso razpoložljivo ajdo po 20 din, kakor sem jo ob nabavi sam plačal, in sem nato po isti ceni seme oddal zainteresentom, ki jih ni bilo malo. Kolikor se je ajda pri meni doma osušila, je to nadoknadila dvojna merica pri vračilu semena. Svoj denar sem tako dobil nazaj. V veliko zadoščenje pa mi je dejstvo, da se ljudje za to ajdo po celi

Sloveniji zelo zanimajo. Dobil sem preko 50 pisem, katerih pisci žele nabaviti to seme. Večini njih sem seme prodal, pozneje pa mi ga je zmanjkalo. Naj navedem nekaj naslovov ljudi, ki bodo v tem letu to ajdo sejali: Mrčun Franc, Ples 1, Moravče pri Domžalah; Orehek Anton, Domžale; Jereb Franc, Podjelovo Brdo 19, Sovodenj; Vičič Ivana, Podstenje 10, Prem; Erlah Jože, V. Cеровec 34; Blažič Jože, Žihovo selo 4 pri Novem mestu; Kastelic Jože, Polje 5, Višnja Gora; Špehar Angelca, Vinica; Pogačnik Janko, Tržič; Lukežič Anton, Semič, itd. Celo iz Avstrije sem prejel pismo od Jožeta Krauta iz Bistrice 50, p. Šmihel, vendar sem to pismo prejel prekasno in mu nisem mogel ustreči, ker mi je semena že zmanjkalo.

Iz tega se vidi, da je zanimanje za seme te poljščine res veliko in sem prepričan, da se bo v nekaj letih razširila po vsej Sloveniji ali pa še dlje. Če bo v času rasti ajde vreme ugodno, bo za naprej semena dovolj na razpolago. Interesenti naj mi svoje potrebe sporoče, pa jim bom pisal, kje lahko seme nabavijo.

ČEBELE Z ZLATOM PLAČAJO. (Ljudski pregovor)

ČEBELE IN RAVNOVESJE V NARAVI

MARTIN MENČEJ

Vprašanje ravnovesja v naravi postaja iz dneva v dan bolj pereče. To najbolj dokazujejo posvetovanja in simpoziji najvidnejših strokovnjakov ter ustanavljanje skupnosti za varstvo naravnega okolja. Pri nas zadostuje že kratek sprehod po gornjem Zasavju, da se človek zgrozi nad mrtvo naravo, kjer ni več mesta za živa bitja, katerim je narava pogoj za njihov obstoj in razvoj.

Naraščanje mest in širjenje vasi na račun plodnih površin je sicer pogojeno v družbeno-ekonomskem razvoju, kar pa nima prav nič skupnega s skrbjo za zelenice in parke sredi betonskih blokov ter stolpnih. Na ta način se vedno bolj zožuje življenjski prostor tudi vsem tistim živalim, ki skrbijo za ravnovesje v naravi. Vsako rušenje biološkega ravnovesja se pa slej ko prej še kako maščuje družbi in izpodjeda zdrava tla človekovemu razvoju in napredku. Kolikšen pomen pripisujejo v nekaterih državah prav temu ravnovesju, najlepše dokazujejo primeri, ko izdajajo posebne odredbe, s katerimi so zaščitili celo neznatne insekte, ki so začeli izumirati.

Seveda pa ne bomo v tem pogledu ničesar dosegli, če bomo samo stereotipno ponavljali in jadikovali, da se z vedno večjo uporabo različnih sredstev za varstvo rastlin nenehno slabšajo pogoji za življenje raznih oprasovalcev cvetja, med katerimi je najvažnejša čebela in da je po njivah vedno manj cvetja, v gozdovih pa cvetoče podrasti. Odveč bi bilo misliti, da se bodo na ljubo čebelam in čebelarstvu urbanisti odpovedovali gradnji industrijskih in stanovanjskih objektov, kmetovalci in gozdarji pa intenzivnemu in racionalnemu gospodarjenju. Rešitev vprašanja je treba postaviti na povsem drugačne osnove.

Mnogo je bilo že povedanega in napisanega glede uporabe strupenih škropiv, kaj malo pa je bilo opravljenega glede osveščanja uporabnikov teh sredstev pri žužkocvetnih rastlinah. Namesto da bi vsi zainteresirani skupno z odgovornimi organi in službami uravnavali uporabo škropiv in se dogovorili za čas uporabe, da ne bi prišlo do nepotrebne uničevanja življenjsko potrebnih in pomembnih oprasovalnih žuželk, predvsem čebel, saj edino le-te prezimujejo v družinah in zaradi tega lahko takoj spomladi množično oprasujejo cvetje, je pa vse bolj ali manj prepuščeno stihiji. Poleg tega so pa čebele tiste oprasovalne žuželke, ki obiskujejo in prenašajo pelod s cveta na cvet samo pri rastlinah iste vrste, kar je pri

Čebelarji umikajo čebele v gozdove

opraševanju izrednega pomena. Zato bi bilo nujno potrebno, da z letaki, lepaki in predavanji opozarjajo vsi zainteresirani na pomen ravnovesja v naravi, ker le na ta način bi imela svoj učinek odredba, s katero je prepovedano škropljenje sadnega drevja in drugih kmetijskih kultur v času cvetenja s čebelam škodljivimi sredstvi.

Na drugi strani ni pa nič manj pereče vprašanje nazadovanje čebelnih družin in razporeditve teh, kar je za ekološko ravnovesje izrednega pomena. Ne smemo pozabiti, da je tvorba semenk pri krmskih rastlinah, sončnici, lanu, repici in pri poljščinah ter vrtninah odvisna od opraševalnega dela čebel. Pridelek mesa in mleka je odvisen od beljakovin, ki jih dobi živina v krmi in na pašnikih. Brez opraševanja čebel bi krma polagoma osirotela, ker bi ji manjkalo beljakovin. Računa se, da so potrebne na ha površine 4 čebelne družine za opraševanje žužkocvetnih rastlin, ki brez opraševanja po žuželkah sploh ne bi imele semen in bi degenerirale.

Res je, da je pri današnjem našem številčnem stanju čebelnih družin količinsko vprašanje še kar zadovoljivo. Če pa pogledamo razporeditev teh družin po površini Slovenije, smo pa pred vrzelmi, ki naravnost kričijo o poraznem ekološkem ravnovesju. Vzemimo samo primer Ljubljane z bližnjo in daljno okolico. V tem ko je v neposredni ljubljanski okolici dovolj čebel za normalno opraševanje žužkocvetnih rastlin, so pa že v nekoliko oddaljenejših predelih popolne vrzeli. Po vaseh in zaselkih, v katerih je bilo 3 do 5 čebelarjev, ni sedaj niti enega ali pa je še zadnji, ker so otroci odšli v večje centre na zaposlitev v tovarne ali pa se jim čebelarjenje več ne izplača. Na ta način so ostali ti predeli brez opraševalk in kako bo tu z opraševanjem v prihodnje, ko se že danes kažejo očitne posledice pri degeneraciji sadja in podobno, ni težko predvideti.

Tudi v nekaterih drugih državah so ugotovili podobno stanje, so pa kaj hitro ukrepali. Ko so namreč v ZRN ugotovili, da se je število panjev znižalo od leta 1965 do 1973 kar za 24,6 %, število čebelarjev pa za 33 %, so oblasti takoj priskočile na pomoč. Samo v Bavarski je znašala ta pomoč 2.715 milijonov mark med leti 1963 in 1973. Ta pomoč je bila namenjena šibkejšim čebelarjem za nabavo panjev in čebel, za razširitev njihovega čebelarstva in za vzrejo čistokrvnih matic. Še dlje so šli v NDR. Tam je bila konec lanskega leta podpisana odredba, s katero se uvaža opraševanje sadnih nasadov, oljnih in semenogojnih posevkov ter poljščin. Odredba določa točen pregled, koliko panjev je potrebnih za zadostno oprašitev pridelovalnih kultur ter koliko in kje so te kulture. Do prvega februarja vsakega leta mora biti izdelan pregled, koliko ha površine je pripravljenih za opraševanje; do 31. marca pa, katere čebelarske organizacije in čebelarji so vključeni v opraševalno akcijo. Hkrati je pa predpisana enotna opraševalnina za panj in sicer za posamezne rastlinske kulture od 5 do 25 mark. Prevoz na daljavo 2 km sem in tja pa prevzema pridelovalec.

Tako drugod. In pri nas? V republiški skupščini je v razpravi načrt odloka o zavarovanju redkih in ogroženih živalskih vrst teh njihovih razvojnih oblik, med katerimi je čebela med prvimi. Zveza čebelarskih društev Slovenije pa pripravlja načrt zakona o čebelarstvu. Verjetno bosta odlok in zakon pripomogla, da se tudi pri nas reši marsikatero vprašanje varstva narave in biološkega ravnovesja. Seveda pa bosta odlok in zakon ostala mrtva črka na papirju, če ne bodo angažirani vsi družbeni dejavniki pri njunem izvajanju, skratka vsi, ki imajo kakorkoli na skrbi življenjsko pomembna vprašanja naše sadjarske in poljedelske kulture in s tem tudi ekološkega ravnovesja.

OMEJEVANJE ZALEGANJA — KDAJ IN KAKO?

Med važnejša čebelarska opravila prištevamo tudi omejevanje zaleganja. Če to opravilo izvršimo v pravem času, lahko donos medu v čebelnjaku precej povečamo. Kjer matica lahko neovirano polaga jajčeca, torej, kjer ni prostorsko omejena, lahko pri naši vrsti čebel razvije družino, ki ima 16 in tudi več satov zalege. Takšen razvoj je zaželen pred nastopom paš, med izkoriščanjem paš pa nam za preobilno zalego, katero čebele negujejo, porabijo precej medu. Z nego zalege pa je zaposleno tudi ogromno število čebel, ki bi sicer lahko opravljale druge posle, vključno z donosom medicene.

Pri AŽ panju, ki ima matično rešetko že vgrajeno v panj, do opisanega stanja praktično ne pride. Toda če nam uspe, da v dobi srednjih paš zmanjšamo zalego, na primer od 10 na 7 satov, smo s tem ukrepom pridobili ca. 5 kg medu na panj, ki gre lahko v lonec, ne da bi družino za kasnejši razvoj bistveno oslabil.

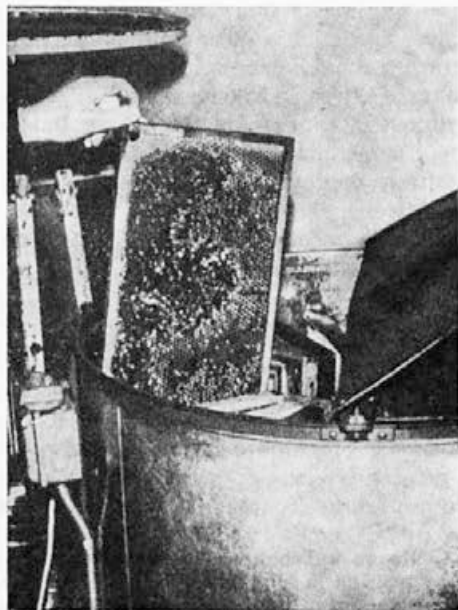
Nasprotno pa pri nakladnih panjih, kjer rešetka ni vgrajena v panj, lahko pridemo do opisanega stanja prekomerne zalege v dobi paš, kar ima seveda za posledico malo ali še boljše manj pridelka ob točenju. Zato je pri nakladnih panjih, kolikor čebelarimo na med, uporaba matične rešetke nujna.

Tu je tudi iskati vzrok za nezadovoljstvo pri nekaterih čebelarjih, ki so poizkusili z nakladnim panjem, na koncu pa ugotovili, da je bil pridelek pri AŽ panju večji. Verjetno niso matice pri nakladnem panju pri zaleganju omejevali? Ni logično, da bi pri enako močnih družinah, v različnih panjih na istih pašah imeli različen pridelek, seveda s predpostavko, da so bile matice pri vseh sistemih panjev omejene na enako površino satja. Če pa je matica v kateremkoli panjskem sistemu, lahko tudi pri AŽ panju, neomejena pri svojem zale-

ganju, je jasno, da bo pridelek manjši zaradi porabe hrane in dela čebel okoli nege zalege.

Srednje paš, na primer travniška, ki traja dalj časa, daje dnevne donose od pol do enega kg, kar je idealno in vzpodbuja matico k čezmernemu zaleganju, če ni z ničemer omejena. Pri takih pašah, kjer so donosi majhni, tudi nikoli ne pride do blokiranja matice, kar v bistvu tudi predstavlja omejevanje zaleganja.

Zato ni prav, seveda če imamo za cilj čim večji donos medu, da v dobi paš predstavljamo polne sate ali obnožinske ali medene ob robu gnezda v medišče, ter jih v plodišču zamenjemo s praznimi sati. Narava, oziroma čebele so same poskrbele, da so prostor, ki je matici na voljo za zaleganje, skrčile, z opisanim ukrepom pa ga je čebelar zopet povečal. Če je dodane prazne sate matica zalegla, smo oško-

Za sat zalege je potreben sat medu

dovani pri pridelku. Pomnimo, da je za vsak sat zalege potrebno sat medu! Pri naših merah satov pomeni to ca. 2 kg medu na sat.

Omejevanje zalege zaradi večjega donosa vršimo tudi pri kratkotrajnih močnih pašah kot na primer pri akacijevi paši, samo s to razliko, da začnemo z omejevanjem zaleganja vsaj 14 dni pred pričetkom paše. Seveda morajo biti takrat družine že na višku razvoja. Pri travniških pašah, ki trajajo skoraj cel mesec, pa pričnemo z omejevanjem v začetku ali prvi tretjini paše.

Z omejevanjem zaleganja brez dvoma dosežemo večje donose, poleg tega pa imamo še drugo korist. Namreč čebele, ki so zaležene med pašo, se rode šele po njej in so, če ne zamedijo gozd, na primer julija bolj v škodo kot korist, ker za svoj razvoj in življenje trošijo hrano, ki jo pač morajo jemati iz panjev, če v naravi ni drugih virov.

Poleg matične rešetke uporabljamo za omejevanje zaleganja tudi matičnico, kamor lahko za določen čas pripravimo matico. Priprta naj bi ne bila praviloma več kot 14 dni. Vsaka daljša prekinitev opravljanja normalnih življenjskih funkcij ima lahko za posledico trajne okvare, ki se kažejo v zmanjšani rodovitnosti. Zapor do 14 dni pa ne škoduje. Ta metoda daje tudi zadovoljive rezultate, čeprav je med čebelarji manj razširjena.

Že na začetku bi moral omeniti, da vršimo omejevanje zaleganja samo pri

družinah, ki so že maksimalno razvite, srednje razvite družine pa se šele razvijajo na račun paše in pri njih ni kaj omejevat.

Vsako omejevanje zaleganja, ki navadno pade v čas najburnejšega razvoja, pa ima lahko za posledico, da družine precej silijo na rojenje. S problemom rojenja se čebelarji itak srečujejo, omejevanje pa ga do neke mere pospešuje. V takih primerih je umestno, da odvezujemo matico in pustimo, da si družina sama vzredi novo, lahko pa po 8–10 dneh uničimo vse matičnjake ter dodamo mlado sprašeno matico, če jo imamo v rezervi. Približno dvotedenska prekinitev zaleganja daje pri donosih iste rezultate, kot pri omejevanju z matično rešetko ali pa s pripiranjem matic. Ko začne mlada matica z zaleganjem in se pojavi prva nepokrita zalega, se družina vrže na delo z elanom, ki ga sicer vidimo samo pri rojih.

Točnih navodil, kdaj in kdo naj vrši omejevanje, ne moremo dati. Gotovo tega ne bodo delali čebelarji, ki imajo glavne paše v drugi polovici leta, ali oni, ki pridelujejo matični mleček. Tudi prevažalci se ga poslužujejo v omejenem obsegu. S pridom pa ga lahko uporabi velika večina naših čebelarjev, ki čebelarijo na stalnem mestu, ker v naši ožji domovini obstoječi pašni pogoji omogočajo izrabo opisanih možnosti.

ing. Uroš Vidmar

VISOKA STAROST

IVAN KRANJC

Ko so v Tebah našli tritisoč let staro čebelo, pri izkopavanju kraljevskih grobov, so ugotovili, da je bila čebela na cvetličnem vencu, ki je obdajal mrliča. Čebela je bila sicer nepoškodovana, le konec enega krila ji je manjkal. V drugem grobu v bližini so našli lonca medu, ki je bil še deloma tekoč in dišeč. Ko so lonca odprli, je bila takoj zraven osa, dokaz, da je bil med še nepokvarjen in to po tritisoč letih.

ZGODOVINA NEKEGA USPEHA

DR. PETER C. WITHERELL, RAZISKOVALNI INSTITUT PODJETJA
DADANT & FILS, HAMILTON, (ILLINOIS), 62341 (ZDA)

OSNOVE KRIŽANJA

V zadnjih treh desetletjih si je družba Dadant & Fils zadala za cilj, da vzredi boljšo čebelo. Pri vzreji čebel leži zelo obetavna osnova za izboljšavo v nadzorovani uporabi heteroze (»moč križanca«), ki se je pojavila pri križanjih z določenimi genotipi iste čebelje pasme. Ta genetska osnova, ki so jo najbolj proučevali v podrobnostih za koruzo in druge kulture, se obnese prav tako uspešno pri čebelah, kot sta to prikazala CALE in GOWEN (1956).

Besedo križanec (hibrid) lahko definiramo kot križanje med rodovi, ki so v krvnem sorodstvu, ki so predhodno testirani in izbrani. Po križanju sorodstvenih rodov lahko kaže nastala družina določeno merljivo stopnjo heteroze. Na primer; življenjska zmožnost jajčeca čebele je ponavadi okoli 85 %; pri hibridu Starline pa je najmanj 98 %. Tako je heteroza povečanje vitalnosti, ki se kaže v proizvodnji medu. Kadar se izberejo najboljši hibridi, pridejo zelo v poštev tudi drugi znaki, kot so sposobnost prezimovanja, razvoj v pomladi.

Da bi testirali približne kombinacije hibridov, je potrebno nadzorovano parjenje s tehniko umetnega osemenjevanja. Za izbiro, ki bazira samo na materinskih znakih (matice), ne da bi se ukvarjala z očetovskim izvorom (troti) ali s kvaliteta potoma, se lahko zelo težko reče, da je uspešna. Pred testi križanja je potrebno opraviti strogo izbiro, da si tako zagotovimo, da bodo uporabljene najboljše krvnosorodstvene linije panjev (plemen) rodov čebel za vzrejo. Samo najbolj obetavni križanci se izberejo za najgloblje teste; ti se eventualno prištevajo k hibridu s 4 linijami (dvojni hibrid), katerega so komercialno poimenovali: hibrid Starline.

Prve hibridne matice Starline so se pojavile na tržišču 1949. leta po triletni dobi vzreje in razvoja, ki ju je opravil genetik Doktor G. H. CALE mlajši. Vendar pa je Starline danes zelo malo podoben svojemu predniku. Vsako leto razvijejo eno ali več krvnosorodstvenih linij. Ko so odkrile najboljše kombinacije hibridov, jih vključijo v genetsko sestavo komercialnega hibrida Starline s 4 linijami. Tako se danes ne uporablja nobeno originalno potomstvo Starline od leta 1949.

Ustanavljanje in vzdrževanje potoma

Da bi izolirali neki novi rod, zamenjajo vse matice enega čebelnjaka z maticami, ki jih dobijo iz nekega sigurnega vira. Med sezono določijo vrednost tem družinam glede na leženje jajčec in na proizvodnjo medu. Matice z najboljšimi lastnostmi postanejo živali za plemo (viri matic ali tudi trotoev), za novo generacijo, ki bo preživela zimo. Naslednje leto se te nove družine ovrednotijo in najboljše se uporabijo za vzrejo nove generacije. Na tej stopnji je malo ali sploh nič krvnega sorodstva. Genetično ima krvno sorodstvo težnjo k »ohranitvi« znakov. Potomci, ki so v krvnem sorodstvu ohranijo znake, kajti ti imajo veliko število genov v homozigotnem stanju. Odstotek homozigotnih genov se poveča pri vsaki generaciji. Tako, če so vsa parjenja dobro nadzorovana, je krvnosorodstvena linija zaprti sistem, ki nam zagotovi ne samo reprodukcijo z veliko gotovostjo generacij v prihodnje, ampak tudi, kar je bistveno, proizvodnjo hibridov z enakim genotipom iz leta v leto.

Za tvorbo krvnosorodstvenih linij se lahko poslužujemo več metod, na primer »mati—hči«, »sestra na sestro«, re-

trogradno križanje s starimi starši (CROW & ROBERTS, 1950; POLHEMUS et al., 1950), ali končno retrogradno križanje, kjer je hči osemenjena s spermo svojega očeta (CALE & GOWEN, 1964). Namen krvnega sorodstva je, da se ustvari rod s tako homozigotno vrednostjo, da so razlike ene in naslednje generacije zanemarljive. Kljub visoki stopnji homozigotnosti in enotnosti, mora vzrejevalec izbirati predvsem vedno najboljše osebkke rodu, ki bodo razmnoževalci. Treba se je izogibati prehitrega krvnega sorodstva. Torej najbolje je vzgajati najbolj ustrezne potomce s počasnim križanjem v krvnem sorodstvu, kateremu sledi najboljša možna izbira na vsaki stopnji.

Podaljšano križanje v krvnem sorodstvu pri čebelah privede končno do presledkaste zalege, kajti homozigotnost daje, kar zadeva spol, več diploidnih samcev (ki jih čebele ubijejo), kot delavk. Še več, določeni rodovi lahko izgubijo »moč«, lahko se zmanjša odlaganje jajc pri maticah, kakor tudi življenjska zmožnost jajčec; na ta način je težko obdržati takšne rodove. Vendar pa se lahko izognemo temu tako, da ohranimo pod-rodove (od ene linije) z izbiro moči ter vitalnosti. Ena od najboljših krvnosorodstvenih linij pri druž-

bi Dadant & Fils je sedaj v njihovi 27 generaciji.

Vrednost celotnega krvnosorodstvene- ga rodu je v njegovi zmožnosti proizvodnje boljšega hibrida, kadar ga križamo z drugim krvnosorodstvenim rodom. Tako se lahko govori o »kapaciteti združevanja« za en rod. Tisti rodovi, ki imajo šibko zmožnost združevanja, se zavržejo. Opravi je treba teste križanja z drugimi krvnosorodstvenimi rodovi. Izbrani krvnosorodstveni rodovi so tisti, ki se dobro združujejo, da tvorijo hidride določene vrednosti.

Proizvodnja hidridov Starline

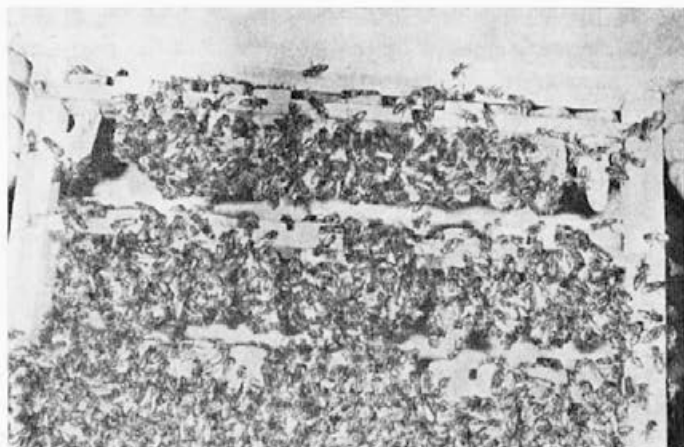
Kadar se dva krvnosorodstvena rodova različnega izvora dopolnjujeta, tedaj nastane hibrid določene vrednosti. Kadar sta dva taka hibrida križana, se običajno vrednost še poveča. Pravimo da imamo dvojni hibrid. Torej če predstavljajo A, B, C in D krvnosorodstvene rodove, bi bil eden od možnih hibridov $A \times B$; eden od možnih dvojnih hibridov bi bil $(AB) \times (CD)$.

Ker so ti potomci ostali čisti in konstantni v svoji dednosti, se bo lahko najbolje križanje štirih linij ponovilo preko celega števila generacij. Po poizkusih je bila najboljša kombinacija štirih linij (z največjo proizvodnjo medu)

Z odbiro so uspeli dobiti rod, ki nabira na lucerni

**Za kvaliteto hibrida
je pomembna
tudi vzreja**

dana na tržišče pod tekočim imenom hibrid Starline.

Splošno je znano, da je bil razvoj hibridov — dvojnih hibridov koruze — največji korak v zgodovini poljedelstva. Mislimo, da je ta isti princip, ki je bil prenešen na čebelo, prav tako velik uspeh. Proizvodnja medu s hibridom Starline se ponavadi dvigne od 130 do 200 % v primerjavi z italijanskimi čebelami, gojenimi v istem čebelnaku.

Čebelarji se pogosto sprašujejo, kaj se dogaja, kadar je matica hibrid Starline zamenjana. Skeptiki so pomešali hibride Starline z mešanimi hibridi, čemur je sledilo križanje med mnogimi pasmami. Sedaj mislijo, da postanejo brez vrednosti po zamenjavi. To je seveda narobe; takoj po zamenjavi teži družina k temu, da se zopet vzpostavi običajna nabiralna vnema in potrebni sta v poprečju dve generaciji, da se vzpostavi splošno stanje.

Torej se vzreja čebel pri Dadant & Fils razveji na štiri velike dejavnosti.

1. vzdrževanje neprekinjenih krvno-sorodstvenih rodov,

2. tvorba novih krvnosorodstvenih rodov,

3. poiskusno testiranje hibridov,

4. preskrba vzrejnih zalog kooperativnim rejcem.

Naši hibridi Starline so bili na razpolago na tržišču 12 kooperativnih rejcev matic; 11 od teh jih je v ZDA in eden je v Franciji. Še več, 11 proizvajalcev medu dobi od nas matice in nam plača vnaprej. Vsako leto dobavimo manjšim kooperantom matice za izboljšanje. Eno leto so to umetno oplojeni hibridi A x B; drugo leto dobivamo C x D. Naši kooperanti dobavijo trote C x D za izpopolnitev zaloge za izboljšanje A x B, ali trote A x B za izpopolnitev zaloge za izboljšanje C x D glede na leto. Na tem mestu opozarjamo na »sistem vzreje vmesnega križanja (criss-cross)«. Čeprav naši kooperanti običajno ne uporabljajo umetnega osemenjevanja, se trudijo izolirati svoje čebelnjake za parjenje matic in jih »nasitijo« s troti ustreznega tipa, zaradi česar pride do malo nezaželenih paritev.

Če povzamemo, je naš program vzreje hibridov nekakšen servis, ki dela stalno na izboljšavah splošno kvalitetne čebele. Poiskusi so sorazmerno dragi in morajo biti opravljeni skozi več let, predno se zaloge spravijo na tržišče.

Veliko množnih hibridov iz prvih ro-

dov se hitro izkažejo kot neustrezni in se jih zavrže. Samo vsi najboljši so izbrani za ostale teste. Ti so lahko vključeni v prodajni hibrid Starline in so na razpolago čebelarjem. Na kratko,

bodočnost za hibridne matice je resnično zelo obetavna.

prof. Igor Ferlan

Prevod revije: Revue française d'apiculture

SODOBNA ZAŠČITA KMETIJSKIH KULTUR OGROŽA ČEBELARSTVO

LOJZE KASTELIC

Današnji čebelarji so prisiljeni iskati življenjski prostor za svoje čebele med dvema nevarnostima, ki čedalje bolj ogrožata uspešnost njihovega čebelarjenja. Če postavimo svoje panje v bolj odročnih in nenaseljenih predelih, kjer so pogoji čebelarjenja še kolikor toliko ugodni, so v nenehni nevarnosti, da jim razdene panje medved, ki se je — zaščiteno kakor je — razpasel po obširnih prostranstvih Dolenjske, zlasti Kočevske, pa tudi Gorenjske in Primorske. Zaradi medveda je tudi dovoz na pašišča, ki so prav v teh krajih zelo izdatna, izredno tvegan.

Po drugi strani pa je čebelarstvo v krajih, kjer sicer ni medveda in je svet kolikor toliko naseljen in obdelan, prav tako, ali pa še bolj ogroženo vsled sodobnih agrotehničnih mer, ki se uvajajo v kmetijstvo. Gre predvsem za razna gnojiva in škropiva, katera uporabljajo obdelovalci zemlje v vedno večji meri za zaščito in večji pridelek svojih kultur.

Škoda, ki nastaja v čebelarstvu zaradi uporabe umetnih gnojiv in škropiv, se odraža v dveh smereh: po eni strani se v takih predelih hitro slabša pašni pogoji, kar je največkrat posledica gnojenja z umetnimi gnojili, po drugi strani pa prihaja do množičnih zastrupitev čebel in množičnega odmiranja čebelnih družin, kar pa je ponavadi posledica škropljenja z raznimi škropivi, zlasti insekticidi.

Kot značilen primer slabšanja pašnih pogojev naj naveden ajdo, ki je bila še donedavna steber čebeloreje, pa tudi ljudske prehrane v naši deželi. Vsako jesen je bolj ali manj zanesljivo napolnila čebelne panje, pa tudi predale v kašah! Danes je povsem odpovedala, tako, da je postala ajdova strd prava redkost, in ajdovi žganci po pravilu »če ni medu, ni plodu«, kaj redek gost na naših jedilnikih.

Na kakšen način in v kolikšni meri nastaja škoda po naših čebelnjakih zaradi vedno večjega škropljenja kmetijskih, posebno sadnih kultur, še ni povsem raziskano in ugotovljeno. V glavnem razlikujemo neposredne zastrupitve pašnih čebel in posredne zastrupitve čebel in čebelne zalege zaradi uživanja zastrupljene hrane, zlasti cvetnega prahu.

V prvem primeru pride čebela v neposreden stik s škropivom. To se lahko zgodi med poletom nad področjem, kjer se škropi tako, da jo objame oblček razpršenega škropiva, lahko pa tudi med nabiranjem na poškrabljeni kulturi, oziroma njenem podrastu. Največkrat pride do neposrednih zastrupitev med škropljenjem sadnih dreves, pod katerimi imajo tedaj čebele bogato bero na regratu, beli deteljici in podobno.

Da do takih zastrupitev ne bi prihajalo, je potrebno pred škropljenjem medečo podrast pokositi, čebelarja pa na škropljenje opozoriti, da bo imel med tem in še nekaj časa po škropljenju pa-

**Intenzivno pridelovanje
kmetijskih kultur
zahteva uporabo
velikih količin
kemičnih sredstev
za zaščito rastlin**

nje zaprte. Tudi sicer naj bi se v bližini čebel škropljenje opravilo šele proti večeru, ko čebele več ne izletavajo.

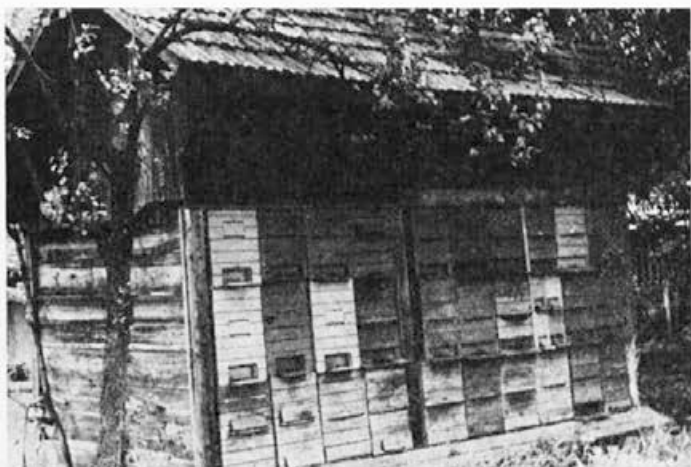
Do posrednih zastrupitev čebel in zlasti čebelne zalege prihaja največkrat zaradi uživanja s škropivom zastrupljenega cvetnega prahu. S cvetnim prahom, pomešanim z medom in vodo, hranijo čebele svojo starejšo zalego, medtem, ko ga same uživajo, da bi lahko izločale mleček, kateri služi za hrano mlajši zalegi in matici. Na ta način pride lahko do večje ali manjše zastrupitve pri enih in drugih. Posledice se lahko pokažejo takoj ali pa šele pozneje, ko ličinke dorastejo v čebele, oziroma mlade čebele dojilje v stare čebele nabiralke.

Posledice zastrupitve se pokažejo pozneje tudi na različne načine, tako, da čebelar ne more ali pa težko ugotovi pravi vzrok. Tako so nekemu čebelarju v bližini Fruške gore vsako leto množično odmirale čebele v času, ko daleč naokoli ni nihče ničesar škropil. Šele pozneje je ugotovil, da so čebele predčasno nabirale cvetni prah na poškropljenih breskovih nasadih, z njim hranile zalego, posledice — v tem primeru odmiranja čebel — pa so se pokazale šele potem, ko so se iz zalege izvalile zaradi zastrupitve defektne če-

bele, katere so kmalu po rojstvu odmirale. Ko je začel v času cvetenja breskev odvažati svoje čebele drugam, je tudi poznejše odmiranje čebel prenehalo.

Zanimiv je tudi primer čebelarja iz Solkana, kateremu so čebele ravno v času največjega zaleganja pomorile vse matice. Na svoj, skrivnosten način so očitno dognale, da niso več kos svojim nalogam, zato so si hotele vzrediti druge. Kaj se je zgodilo? Druge razlage ni bilo kot ta, da so bile matice hranjene z zastrupljenim cvetnim prahom od oljne repice, katero je lastnik poškropil z insekticidom. Strup je slejkoprej poškodoval pri maticah jajčnike v tolikšni meri, da je bilo ogroženo nadaljnje zaleganje.

Prav tako zanimiv primer se je zgodil tudi čebelarju, pridelovalcu matičnega mlečka. V času največjega pridelovanja so mu čebele v več kot 60 pridelovalnih enotah dobesedno podivjale: nekatere so množično zapuščale panje in se, kot bi rojile, z maticami vred obešale po bližnjem drevju, druge so se v velikem razburjenju dušile v odprtih panjih, skratka, v pičli uri je čebelar izgubil skoro vse čebele v pridelovalnih panjih. Tudi v tem primeru ni bilo druge razlage, kot da je prišlo do množične zastrupitve, ki je sama po

Čebelnjak v nasadu sadnega drevja — nevarnost za zastrupitve

sebi razburila čebele ali pa vplivala na njihov živčni sistem.

Kako se nam čebele še lahko zastrupijo, kaže primer čebelarja prevaževalca, ki je prepeljal svoje čebele v Čapljino na vrbovo pašo ob Neretvi. Postavil jih je v bližino kanala, v katerega so se stekale vse odplake bližnje

tankovske kasarne, kjer so vojaki čistili svoje tanke in druga vozila z različnimi kemikalijami. Čebele, katere so hodile v ta kanal po vodo, so začele kmalu množično odmirati pred panji z vsemi znaki zastrupitve, katere pravi vzrok je čebelar ugotovil, ko je bilo že prepozno.

Vabilo

ČEBELARSKA DRUŠTVO ŠENTJUR PRI CELJU VLJUDNO VABI VSE ČEBELARJE, TER PRIJATELJE ČEBELARSTVA NA ČEBELARSKO RAZSTAVO, KI BO V OKVIRU PROSLAVE OBČINSKEGA PRAZNIKA ŠENTJUR PRI CELJU IN PROSLAVE 70-LETNICE OBSTOJA ČEBELARSKE ORGANIZACIJE V ŠENTJURJU V DNEH OD 20. DO 22. AVGUSTA 1976.

RAZSTAVA BO V PROSTORIH DOMA DRUŽBENIH ORGANIZACIJ ŠENTJUR PRI CELJU.

OB TEJ PRILIKI BO TUDI PRODAJA JUBILEJNIH ČEBELARSKIH ZNACK TER OSTALIH ČEBELARSKIH PROIZVODOV.

Z OBISKOM RAZSTAVE LAHKO ZDRUŽITE OGLED RIMSKIH IZKOPANIN NA RIFNIKU IN ROJSTNE HIŠE SKLADATELJEV IPAVCEV.

III. letnik

1976

številk 8

bilten

medex exp.-imp.

d. e. kooperacija

»MEDEX NA TRISULU!

»Medex« taborišče IV. jugoslovanske himalajske odprave 1976 na grebenu Trisula I.
Nadmorska višina 6750 m

ŠE ENKRAT: APIKOMPLEKS — ŠAMPION

Strokovna komisija za dodeljevanje šampionskih nazivov Mednarodnega kmetijskega sejma v Novem Sadu v sestavi: dipl. ing. Miloje Savović, dipl. ing. Božidar Vesković, prof. dr. Bogoljub Konstantinović in prof. dr. Husnija Čerimagić je sprejela na svoji seji 8. maja letos soglasni sklep o podelitvi naziva Šampion 76 Medexovemu proizvodu APIKOMPLEKS.

V obrazložitvi sklepa o podelitvi zlate medalje in velikega kristalnega pokala Šampion 76 za kvaliteto, je komisija ugotovila:

»Ugotavlja se, da zagotavlja ta proizvod z ozirom na vrhunski tehnološki nivo in na uporabo sodobnih znanstvenih dosežkov ter strokovnih znanstvenih raziskav v večjem številu institutov oziroma medicinskih centrov v državi in v tujini velik preventivni in aplikativni učinek na človeški organizem. Posebna prednost preparata v odnosu na druge antibiotike in antivirusne proizvode je v dejstvu, da vsebuje komponento propolisa, ki ne pušča nobenih negativnih posledic na človeškem organizmu. Proizvod je v svoji naravni osnovi — v medu, ki zagotavlja izredno ugodne pogoje za ohranjanje vrednosti bioloških komponent — matičnega mlečka, cvetnega prahu, propolisa in drugih, za človeški organizem primernih neidentificiranih snovi. Stabilizacija preparata je izredno ugodno rešena, tako da so njegove spremembe v funkciji časa zelo počasne, kar daje proizvodu izredno vrednost.«

Medex APIKOMPLEKS je tako prvi proizvod na področju čebelarstva in predelave čebeljih pridelkov, ki mu je bilo podeljeno tako visoko priznanje.

SVETOVNA RAZSTAVA V CLEVELANDU ZDA

BOJAN JELNIKAR

Združene države Amerike letos praznujejo dvestoletnico neodvisnosti.

Tudi mesto Cleveland je priredilo v duhu proslave v času od 24. do 29. maja letos svetovno razstavo. K udeležbi so povabili tudi Ljubljano, oz. širšo slovensko regijo.

Mesti Cleveland in Ljubljana se namreč pripravljata, da v jeseni podpišeta deklaracijo o pobratenju. Izmenjava obiskov, raznih mestnih in zborničnih delegacij pa teče že več kot dve leti.

Mesto Ljubljana s širšim slovenskim zaledjem se je povabilu odzvalo, pripravili smo res lepo in reprezentančno razstavo kulturno-političnega in gospodarskega značaja, kjer smo pokazali zadnje dosežke in proizvode desetih važnejših gospodarskih dejavnosti, med drugim tudi proizvode živilske industrije.

Med več kot stotimi delovnimi organizacijami iz Slovenije se je razstave udeležila tudi OZD Medex.

Razstavljali smo vse sortne vrste medu, poživila na osnovi medu, matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa ter Kranjsko medico.

Obiskovalci so posebno pozornost posvetili našemu novemu proizvodu Medex Apikompleks in Kranjski medicini.

Mnogo obiskovalcev je bilo slovenskega rodu — v Clevelandu jih je namreč približno 95.000 — in ti so bili še posebno navdušeni.

Poslovni efekt na žalost ni bil tak, kot smo si želeli in predstavljali, vendar se tržišče ne osvoji čez noč, potrebno je veliko truda in sistematične obdelave, da bi zainteresirali in prepričali tako zahtevno tržišče, kot je ameriško.

MEDEX NA TRISULU I. V HIMALAJI

Letos spomladi, v aprilu in maju, so se naši alpinisti spet lotili nove, težavne naloge v Himalaji, poskušali so doseči vrh 7120 m visokega Trisula I v Garhwal Himalaji preko doslej še nepremagane, 2500 m visoke zahodne stene. Sama gora našim himalajcem ni bila neznana, saj jo je prva jugoslovanska himalajska odprava že v letu 1960 naskočila z južne strani. Takrat so osvojili vrhova Trisul II in Trisul III, za zaključni naskok na Trisul I pa jim je ob nastopu slabega vremena zmanjkalo časa. Ogledali so si tudi zahodna pobočja pregrade Trisulov (samo ime pomeni tri vrhove, je torej skoro takšno kot ime našega Triglav!), pa so v svoji knjigi »NOČI IN VIHARJI« zapisali, da se jim dozdeva zahodna stena nepreplezljiva.

Pri letošnji odpravi je po svoje sodeloval tudi Medex — planince je oskrbel z zalogo medu, preparata Apikompleks, propolisove tinkture in vzorce nove zaščitne kreme, izdelane na osnovi čebeljih pridelkov, v priznanje za podporo pa je dala odprava zadnjemu taborišču na grebenu v višini 6750 m ime — »Medex«.

Iz taborišča »Medex« je 15. maja zgodaj zjutraj krenila naveza, v kateri sta bila Andrej Grasselli in Štefan Marenče, ter nekaj po 9. uri stopila na vrh Trisula I, zahtevna naloga odprave, da prvič prepleza doslej nepremagano steno in preko nje doseže vrh, je bila uspešno opravljena.

Nas bo vsekakor najbolj zanimalo, kako so se obnesli čebelji pridelki v nadvse zahtevnih pogojih, v viharjih, ki so divjali s hitrostjo okrog 100 km na uro, v vročini, ki je pod vplivom sončnih žarkov dosegala v sotorih tudi 60 °C, v mrazu med minus 20 in minus 25 °C pa v višinah preko 6000 m.

Zdravnik odprave, doktor Borut Pirc, je med drugim zapisal: »Ves čas odprave so vsi člani v velikih količinah uživali med, ki se je izkazal kot odlična hrana, saj zadosti ogromnim kaloričnim potrebam alpinista v velikih višinah in je zaradi svoje sestave idealna hrana za takšne razmere.«

Vodja odprave, stari himalajec Tone Sazonov (leta 1965 je bil skupaj z Dimitrovom najvišji mož na Kangbačenu), nam je pripovedoval, da so za žejo in proti utrujenosti najraje pili med, raztopljen v mlačni vodi, da pa so z medom in z Apikompleksom nadomestili tudi cel obrok hrane, ko so nekoč ostali brez nje.

Propolisovo tinkturo so uporabili pri članu odprave, ki je padel in si močno odrgnil kožo. Ranice so se ob prihodu v bazo vnele, ob propolisu pa so se nato zelo hitro izčistile in zacelile.

Tone Sazonov je pripovedoval tudi o izkušnjah z zaščitno kremo, iz primerjav s prejšnjimi ekspedicijami trdi, da je mnogo učinkovitejša od zelo znanih tujih krem. Letos se je o tem prepričal zares na svoji lastni koži, pred vstopom v steno si je pozabil namazati nezavarovane dele kože na glavi, da ga je sonce pošteno ožgalo. Ker ni imel s sabo Medexove kreme, je uporabil neko drugo, pa ga je potem žgalo še huje — enkrat zaradi opeklin in še zaradi kreme na razpokani koži zraven. Ko se je v taborišču namazal z Medexovo kremo, je takoj občutil olajšanje.

O vzorcu kreme je napisal doktor Pirc takole:

»Vsi člani odprave so dobili za zaščito kože kremo Medex. Krema je prijetnega vonja, napravi kožo mehko in jo uspešno ščiti pred sončnimi opeklinami...«

O splošnem učinku vseh uporabljanih Medexovih proizvodov pa poroča zdravnik v svojem poročilu naslednje:

»Ob uporabi vsega spektra Medexovih proizvodov odprava ni imela težje

zdravstvene problematike, zato bi naslednjim odpravam priporočili nadaljnje preventivno jemanje teh proizvodov, ki ne bi smeli manjkati v ekspedicijskem proviantu!«

CEBELARSKI MUZEJ V RADOVLJICI IN MEDEX NA RAZSTAVI »HORTIKULTURA 76« V BREŽICAH

Sedma hortikultura prireditelj v Sloveniji je prvič našla svojega gostitelja izven Ljubljane. Brežiški grad, v katerem je Posavski muzej s trideset razstavnimi dvoranami, je nudil gostoljubje cvetju iz vseh jugoslovanskih republik in sosednje Madžarske. Organizacijski odbor »Hortikultura 76« pa je povabil k sodelovanju tudi Čebelarški muzej iz Radovljice, ki mu je udeležbo omogočil Medex Ljubljana. Muzej se je predstavil predvsem s tistim gradivom, ki pojasnjuje povezanost cvetja s čebelo, saj so prav čebele med žuželkami najpomembnejše opraševalke, hkrati pa nam s svojimi pridelki nudijo poleg hrane naravna zdravila in poživila, ki jih je na razstavi predstavil Medex.

Čebelarški muzej je za zanimive posebnosti prejel odlikovanje.

Na razstavi je bilo mogoče cvetje tudi kupiti, Medex pa je točil kranjsko medico, ki ji je bila najboljša reklama

živo posredovanje Valvasorjevega opisa kranjske kmečke medicine. Med 20.000 domačimi in tujimi obiskovalci v štirih dneh je mnoge navdušila!

Panj v obliki Turka, sugestivna ljudska plastika iz čebelarškega muzeja, ki je stal na dvorišču lepo urejene in prav za to priliko dokončno restavriranega gradu, je privabil številne obiskovalce in občudovalce in nudil ozadje za mnoge družinske posnetke. Ob njem so točili medico in opozarjali na muzej, ki z bogatimi zbirkami spominja in opominja na nekdanjo zelo pomembno kmetijsko panogo pri nas.

Verjetno so mnogi ljubitelji cvetja prvič slišali za čebelarški muzej in mnogi so se z zanimanjem ustavljali ob slikah in predmetih, ki so opozarjali, kako pomembno mesto imajo v prizadevanju za zdravo človekovo okolje čebele, med katerimi je naša sivka zelo čislana.

Maruša Avguštin

RAZVRŠČANJE PROPOLISA V TRI KVALITETNE RAZREDE (IZ LABORATORIJA MEDEXA)

Surovi propolis vsebuje poleg uporabnega dela še vosek, smeti in celo kovinske dele (mrežice, žebelje). Pri odkupu ocenjujemo propolis organoleptično (konsistenca, aroma, barva, mehanske primesi), v dvomljivih primerih in teh je na žalost veliko, pa določamo vsebnost čistega propolisa fotometrično in s pomočjo ekstrakcije. Z ozirom na vsebnost čistega propolisa razvrščamo surovi propolis v tri kvalitativne razrede.

V I. kvaliteto spada surovi propolis, ki vsebuje minimalno 65 % čistega pro-

polisa. Tak propolis se navadno nahaja na mrežicah, ima svetlečo površino in izrazit vonj po vanilinu.

V II. kvaliteto spada surovi propolis, ki ima 57,5–65 % čistega propolisa in vsebuje nekoliko več voska ter ostalih primesi.

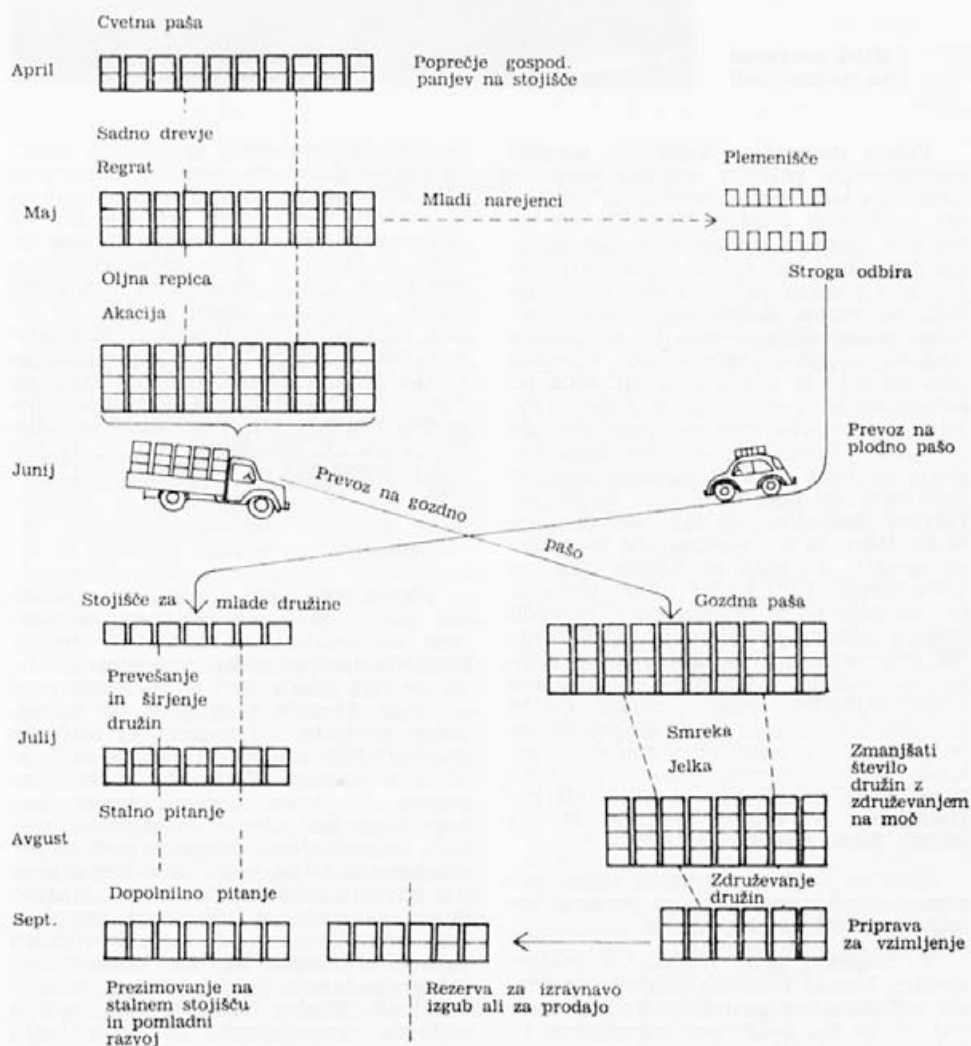
V III. kvaliteto spada surovi propolis, ki vsebuje 50–57,5 % čistega propolisa, površina je navadno brez leska, vsebnost voska in smeti pa je še večja kot pri II. kvaliteti.

NAŠE IZKUŠNJE, KAKO VZREDIMO MOČNE DRUŽINE V NAKLADNIH PANJIH ZA IZKORIŠČANJE GOZDNE PAŠE

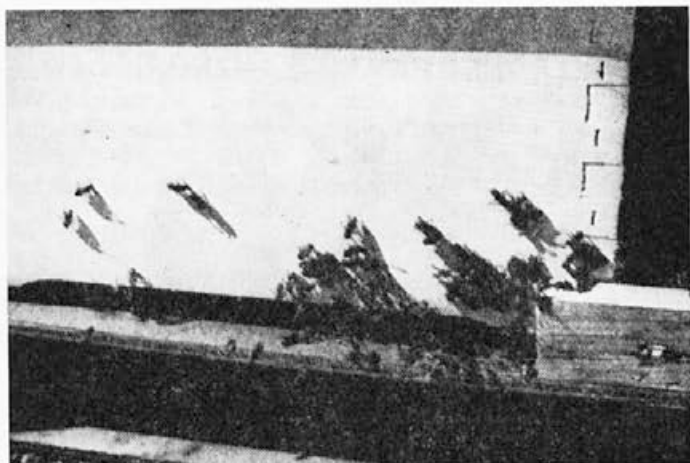
K. PFEFFERLE (konec)

SHEMA

SHEMATSKI PRIKAZ NAŠEGA OBRATOVANJA Z NAKLADNIMI PANJI TER ENOSTAVNEGA POMLAJEVANJA DRUŽIN V TEKU LETA

**Mladi narejenci
na pelodni paši**

Važna opozorila: Natančen pregled shematskega prikaza najbolj nazorno prikazuje letni potek opisanega rokovanja nakladnih panjev. Navodila so načelna v pogledu optimalnega izkoriščanja paš skozi vso rastno dobo vključno s pozno gozdno pašo. Predstavljajo pa tudi po naravi dobro utemeljen in silajno prilagodljiv sistem, po katerem z lahkoto uspešno čebelarimo. Osnutek sam na sebi je sila enostaven, toda po našem mnenju zelo velikopotezen, zato želimo poudariti njegovo prednost, da po njem z lahkoto čebelarimo brez tveganja in brez kriz. Z lahkoto namreč opravimo vse spremembe, ki bi jih narokoval trenutni položaj. Matično rešetko takoj lahko vložimo, če to zahteva zgodnja ali paša za dosego posebne vrste medu. Tudi kadar hipno preneha močna paša ali ni izgleda, da bi zamedil gozd, z lahkoto spremenimo opisani način čebelarjenja. Vse izpremembe zlahka obvladamo. Omejevanje zaleganja lahko vključimo vsak trenutek. Če bi se pokazala potreba, lahko matico začasno pripremo z uspehom v eno samo naklado. Le v nasprotno smer ne gre tako hitro. Tega se moramo zavedati, da potrebujemo za dosego večjega števila pašnih čebel natanko 40 dni!

Matično rešetko moramo vedno odstraniti, kadar začnemo v poznem poletju vzgajati zimske čebele!

V razpravi smo nekaterim malenkostim, komaj vrednim omembe, posvetili več časa kot potrebno. Vendar nam naj ne bo žal tistih par minut, ker to delo koristi boljšemu naravnemu razvo-

ju. Zato gotovo sedaj sprašujete, zakaj ne priporočamo na pomlad zamenjave naklad ali zakaj opremljenih naklad ne bi vtaknili med druge naklade, kot to priporočajo nekateri čebelarji? Res je. Tudi na ta način se da čebelariti. Vendar so po našem mnenju to zelo grobi posegi v naravni razvoj gnezda, ki čebele bolj begajo in utegnejo ob nepravem času povzročiti tudi nepopravljivo škodo. S temi posegi drobimo tako zalogo kot medene zaloge, kar lahko povzroča nevšečnosti. Zato smo se odločili za enovito rokovanje panjev, da čim manj posegamo v nedotakljivost gnezda.

Povzetek

Uspeh opisanega opravljanja nakladnih panjev sloni na celotnem enostavnem rokovanju čim močnejših družin. Plodišču nudimo vedno mnogo prostora, da se širj lahko tudi v različnih nadstropjih. Moteče prekinitve so daljnovidno prekrите. To imamo za bistveno spodbujajoči faktor, ki izravnava hibe nizkega satnika. Zaleganje je kočljiva zadeva, ki je ne moremo samovoljno brez škode izključevati in zopet vključevati. Neprekinjeno zaleganje pomeni pomlajevanje, to pa je biološko ohranjanje zdravja družine. To dejstvo imamo danes za važnejše od vsega drugega. Isto lahko trdimo o visokem številčnem prirastku s stalno in ostro odbiro tako pri gospodarnih panjih kot pri mladih družinah. Enako lahko trdimo tudi o stalnem spreminjanju in obnavljanju čebelnega staleža. Tako opravljanje če-

belnih družin je zelo podobno načinu čebelarjenja nekdanjih »vresiščarjev¹, ki so začeli novo čebelarsko leto vedno s popolnoma pomlajenimi družinami.

V naši čebeloreji že vrsto let uspešno čebelarimo na opisani način. Prej so se čebelarji borili s pomlajevanjem čebel in doseglo mladih matic ob času dobre paše. Danes imamo obojega na pretek — to je prva stopnja, ki jo mora doseči čebelar. Kadar pa to do-

seže, bo obvladal tudi drugo stopnjo — imel bo dovolj medu!

¹ Pod »vresiščarji« razumejo Nemci čebelarjenje v zhodnem delu Zvezne republike s pozno pašo na jesenskem resju. Čebelarili so tako, kot nekdanj naši »kranjičarji« na roje in želi obilo medu od pozne paše. Nekdaj naša ajda!

Članek »Unsere Magazin — Betriebstechnik — stärke Völker und Waldtrachtnutzung« v Apiacta 4/75, prevod julij Mayer.

VZGAJANJE EUODIJE

Od leta 1973. dalje posveča družbena zadruga »Drevesnice Dresden« in njena poslovna enota v Berlinu veliko skrb, da bi vzgojila zadostno število mladih euodij, ki jih čebelarji tako želijo za izboljšanje krajevne paše. Proti koncu oktobra in v začetku novembra bo tudi letos na razpolago velika množica 4-letnih euodij, da jih razpošljejo čebelarjem po vsej Vzhodni Nemčiji. To še niso prava drevesca z izoblikovano krono, ampak rastline, pri katerih ima deblo še stranske poganjke. Avtorica članka si je ogledala nasade vseh 4 letnikov v berlinski drevesnici ter se pogovarjala z ing. Albrechtom, da bi ugotovila, zakaj je tako težko vzgajati mlade euodije.

Že profesor KOCH je opozarjal, da so mlade euodije zelo občutljive za pozebo. Mladi poganjki ne dozoriyo zadostno pred zgodnjo slano in zaradi tega zmrznejo. Pri starejših euodijah se odganjanje mladik zelo upočasni, da mladike ne zmrzujejo več, zato štejemo starejša drevesa med odporne proti slani. Zaradi tega tudi drevesnice gojijo euodije 4 leta, da na ta način obvarujejo kupca pred škodo zaradi pozebe. Na splošno seme euodij zelo nerado kali.

Euodije rabijo zavetne lege. Zanje niso primerni kraji, kjer se pojavlja jo pozne pomladanske in zgodnje jesenske slane. Najprikladnejše so sončne rebri, kjer hladen zrak lahko polzi nav-

zdol. Dobro prepustna zemlja jim zelo prija. Vlažna zemlja pa zavira zorenje mladik, kar povečuje nevarnost pozebe. Okrog posajenih drevesc naj bo zemlja dobro zrahljana. Vendar moramo ob saditvi zemljo nad koreninicami potepati, da se koreninice na ta način dobro priležejo zemlji, kar povzroča, da se rastline zagotovo primejo. Koreninice ne obrezujemo, odstranjujemo le poškodovane dele. Euodij na splošno ne zalivamo, niti pri saditvi, niti preko poletja. Izjemo delata le suša v juniju in huda pripeka v avgustu.

Preko zime moramo euodije prva leta zavarovati s smrekovimi vejicami. Postavimo jih pokonci, da obdajajo rastline z vseh strani in jih povežemo z rafijo ali vrvjo, da jih ne raznese veter. Te vejice čuvajo rastline tudi pred premočnim zgodnjim soncem, da ne bi prezgodaj odgnale zaradi nevarnosti pozebe.

Prva leta po saditvi moramo računati z možnostjo, da zmrznejo posamezne konice poganjkov. Kadar v pozni pomladi ni več računati na slano, poškodovane dele odrežemo z ostrim nožem še v zdravem lesu. Euodija požene nove poganjke. Obenem priporočamo, da zavarujemo rastline pred divjačino, ki rada obira sočne poganjke.

Po članku dr. Gizele DRÖGE v Garten KTZ št. 20/1975.

J. M.

OKTOBRSKA MATICA

MARJAN ERJAVEC — CRNUCE

Pri čebelarjenju naletimo mnogokrat na nepredvidene težave, v katere so vtkana tudi zanimiva presenečenja. Tu želim opisati posebnost, ki jo je več starejših in izkušenih čebelarjev z zanimanjem spremljalo.

S vsakom sva se osnov čebelarjenja učila od mojega očeta, ki je pred slabimi štirimi leti umrl in nama zapustil šest močnih družin. Prvi dve leti sva imela nekaj rojev in nobenih težav. Tudi letine so bile še kar dobre. Edina najina skrb je bila v tem, da nisva poznala starosti matic. Zato sva lani pričela načrtno voditi evidenco in v dveh prašilčkih vzgajati mlade matic. Eno sva takoj koncem maja dala panju, ki ji je matica padla in delal je normalno naprej. En panj je sam prelegel. Samo en panj, ki je bil najbolj delaven in miren doslej, je pričel koncem julija rahlo slabeti. Koncem avgusta je postal najšibkejši. Matico je imel veliko, vendar ni močno zalegala. Domnevala sva, da je stara.

Dne 10. septembra sva staro matico odstranila z namenom, da družini prihodnji dan dodava mlado iz prašilčka, kot je oče delal vedno in zelo uspešno. Kot zakleto pa sva bila oba službeno odsotna do 15. septembra. Tega dne pa sva ugotovila, da je družina potegnila že kup matičnjakov na dveh satih. Tvegala sva in ta dva sata dala v medišče. V plodišču sva sate premaknila tako, da sva imela za robom prostor za dva sata iz prašilčka. Matico s čebelami vred sva dala tik ob steno. Čakala sva. Nobenega boja. Naslednjega dne vse mirno.

Čez teden dni sva panj pregledala, a na žalost ugotovila, da ni nobene mlade

zalege in kljub podrobnemu pregledu matic nikjer. V medišču pa matičnjaki niso bili razdrti. Kaj zdaj? Znanec nama je obljubil matico prve dni v oktobru, ko bo družine zazimil, kar je zelo kasno. Čakala sva.

Dne 27. septembra sva odprla medišče in takoj našla lepo mlado matico. Trota v panju nobenega! Kljub vsemu sva jo dala v plodišče. Vreme je bilo toplo, le trota nikjer nobenega več, saj so jih čebele zaradi slabe letine že avgusta podile iz panjev. Pred vrati pa oktober.

Sredi oktobra sva panj pregledala. Matica je bila živahna, a jajčeca nobenega. Kar bo, bo. Panj sva zimsko nakrmila in ker je bila družina šibkejša, sva ji dala hrane več kot že prej ostalim panjem.

Starejši čebelarji so nama napovedovali tipičnega trotovca. S tem sva se tudi že sprijaznila. Zima je bila dolga. Čakala sva pomladi. Toda prve dni marca je bil lep tople dan. Previdno sem odstranil izolacijo in potegnil sat ven. Nič. Še enega in glej: sveža jajčeca in matica! Brž nazaj v panj, da se zalega ne prehladi. Toda, ali bodo troti ali čebele? Jajčeca so bila položena normalno. Z nestrpnostjo sva čakala slabih štirinajst dni. Takrat spet samo ta sat za kratek čas ven. Bila je lepa čebelja pokrita zalega in okoli že precej jajčec. Tudi odprta zalega. Nobenega dvoma več, imava matico oktobrovko!

To sem povedal staremu čebelarju. Odgovoril mi je: »Veš, če je lepa, dolga jesen, si matica že najde vsaj enega trota, če ne v svojem čebelnjaku, pa drugod. Res pa je, da se kaj takega

zgodi zelo redko in je zato zanimivo.«

Aprila, ko je matica močno zalegala, je panj dobil nosemavost. Takoj sva pričela z zdravljenjem s fumidilom B, ki je odlično učinkoval. Ze jeseni okr-

njena družina je po prestani bolezni šele sedaj junija prišla do normalnega stanja. Tako ta panj ni bil deležen letošnjega prvega točenja medu. Zdaj se mu pa že nabira.

NI TAKO ENOSTAVNO

Pri naši hiši je stal čebelnjak s kakimi 20 žnidaršiči, ki so mi bili v neizmerno veselje. Skoraj vse delo pri čebelah sem opravljal sam. Le v času rojenja mi je po potrebi pomagala mama, še največ pa sestra.

Nekega junijskega dne, ko sem se vrnil iz šole, od pota in sonca ves pregret, mi je mama rekla, da so čebele rojile in se vsedle na drevo v gozdičku pri čebelnjaku. Povedala je tudi, da sta skupaj z mojo sestro skušala roj ogreniti, pa jima ni uspelo.

Hitro sem odložil knjige in odvečno obleko ter se odpravil na delo. Prav nobenih težav ne bo, sem si misli, saj sem ogrenil že mnogo rojev. Vendar pa tokrat to ni bilo tako enostavno!

Ko sem prišel v gozdiček, sem imel kaj videti! Roj je sedel pod vrhom mladega gabra, dobrih sedem metrov od tal. Okoli pa so bila požagana tri drevesa: ena smreka, en hrast in en gaber. Sestra mi je pojasnila, da so se čebele najprej vsedle v vrh smreke. Ker z mamo nista mogli plezati, ali si kako drugače pomagati, sta smreko, ki je bila na panju kakih 25 cm debela, enostavno požagali. Med padanjem se je smreka obesila na hrastiček in mama in sestra sta sklenili požagati še hrastiček. Pa sta spet imeli smolo. Hrastiček, na katerem je slonela smreka, se je naslonil na gaber in tako sta požagali še gaber. Čebelam pa vse to ni prav nič ugajalo in so se vsedle na drug gaber, kjer sem jih našel. Po »strokovnjakem«
ogledu sem sklenil, da bom roj ogrenil kar v vrečo, v katere odprtino sem dal obroč, da je vreča »zijala«. Z vrečo sem potem splezal na gaber, prav pod roj, ki je bil od debelca kak meter v rogovili veje. Stal sem na tanki veji, ki je komaj držala mojo težo in se z eno roko trdno oklenil tankega debelca. Z vrečo v drugi roki pa sem zajel grozd čebel, ki se je vsul delno v vrečo, delno pa mimo.

Razburjene čebele so letele iz vreče in od tal in so mi takoj pokazale, da z mojim opraviлом niso zadovoljne. Pikale so me tako, da sem se na vse načine skušal izmikati, in mi je vreča padla iz roke po vejah na tla. Čebele so bile vse hujše. Vejica pod mojimi nogami se je odkrhnila in sem za kak meter zdrsnil po deblu, pri tem pa sem še ostanek roja otresel z veje. Tedaj pa to ni bil več boj, temveč »mesarsko klanje«. Čebele so bile tako razjarjene in so me tako pikale, da sem padel z gabra na tla, na vrečo z delom roja. Pri padcu na hrbet mi je zaprlo sapo in nisem mogel dihniti. Toda čebele so mi kmalu pomagale na noge. Bežal sem po gozdičku in srečal na stezi soseda, ki je prav tedaj nesla jerbas čistega perila in oblek v Novo mesto. Čebele, ki so mene preganjale, so takoj napadle tudi njo. Nič drugega ni bilo slišati, kakor: »Jezes, jezes«. Vrgla je jerbas po tleh in sva oba tekla... Večkrat sem se ustavil, pa sem še vedno slišal čebele, ki so se mi zarivale v obleko, hoteč priti do čimbolj učinkovitega vboda.

Domov sem se vrnil po drugi strani. Čebele me niso več zanimale. Zdela se mi je, da se vse okoli mene maje in vrti. Grlo je postalo vse ožje in težko sem dihal. Svet je postajal vse manjši in nazadnje ga je zmanjkalo. Prebudil sem se šele zvečer na postelji. Koža po celem telesu je bila hrapava, kakor da bi me koprive opekle. Posebnih bolečin pa nisem občutil, razen tistih od padca z nekaj metrov višine.

Sestra mi je potem pobirala žela iz rok in obraza. Iz lasišča pa mi jih je popraskala kar s takim glavnikom, kot so jih včasih imeli pri revnih hišah »za sortiranje uši«.

Mnogo rojev sem v kasnejših letih še ogrenil, toda priznajte, takrat pa res ni bilo enostavno.

Pižmoh

Shranjevanje matic

(M. REID iz Nove Zelandije v *Apiacta* 2/76)

Čebelarji sami so večkrat prisiljeni shraniti večje ali manjše število matičnikov ali mladih matic za poznejšo porabo. Matičnike shranjujemo v valilnikih v prvi vrsti, da se tam izvale mlade matice. Čebelarji pa mnogokrat matičnikom pri presajanju ne posvečajo dovolj pozornosti, zato čebele na ta račun večkrat uničijo mlado matico. Na srečo so izvaljene matice veliko odpornejše in kar dobro prenašajo temperaturne spremembe med transportom in ob zamenjavi.

Avtor podaja v obširnem članku na 10 straneh navodila, kako ohranjati matičnike ali mlade matice tudi za daljšo dobo.

J. M.

Opraševanje in pridelek pri plantažni borovnici, jablani in oljni repici (W. KAESER v *Apiacta* 2/76)

Avtor prikazuje v temeljito premišljenih preizkusih na treh kulturnih rastlinah uspeh opraševanja. Uspeh se ne kaže samo v količini pridelka, ampak se odraža tudi v kakovosti pridelanega sadja in semena. Zaključek: Opraševanje po čebelah je nujno potrebno, čeprav štejejo sadjarji vse tri rastline k vrstam, ki lahko same sebe oprašujejo.

J. M.

Novi vidiki rojivosti čebel

(J. BRETSCHKO v *Imkerfreund* 6/1976)

Pomladanski razvoj družin se v stalni rasti odvija do rojilnega nagona, ki ga nakaže gradnja matičnikovih nastavkov. Matica zalega po dedno zasidranih zakonih, količina zalege pa je odvisna od pripravljenosti čebel do jilj in pa od števila pripravljenih celic. Ritem zaleganja je pri matici prirojen. Rojilni nagon se redno pojavi dva do tri tedne po začetku naglega porastka mladice. Takrat je treba gnezdo razširiti, da preprečimo rojenje. S tem posegom podkrepimo vitalnost družine. Ob slabem vremenu moramo primanjlovanje hrane nadomestiti s pitanjem. Do-

tok hrane ne sme pranehati, da se zaleganje normalno nadaljuje. Poučni grafiki in razpredelnice pojasnjujejo obširno in temeljito razpravo.

Julij Mayer

Odpornost proti nose mavosti in sirišni ferment

(M. V. ŠEREBKIN, SZ, v *Apiacta* 1/1976)

Značilna snov za vse žuželke je hitin, ki je nekaka »obleka« žuželkega telesa. Hitin obdaja tudi nekatere notranje organe. Brez hitina je edino srednji del prebavnega ustroja, kjer se vrši presnova hrane. Vendar ima tudi ta del črevesja na zunanji strani nekako oporo iz hitinu podobne snovi. Tvorbo te opore pripisujejo strokovnjaki sirišni sposobnosti himosina, ki so ga ugotovili drugi raziskovalci v črevesju žuželk. Čim močnejši je sirišni učinek tega sirišnega fermenta, tem manj so čebele nose mave.

Avtor opisuje način preiskav in s točnimi razpredelnicami dokazuje točnost gornje ugotovitve.

Julij Mayer

Vzreja matic v podjetju WEAVER

(A. HARNAJ v *Apiacta* 2/76)

Predsednik Apimondije, prof. dr. Harnaj, opisuje vtise z obiska največjega vzrejalništva oprašenih matic na svetu. Čebelarstvo stoji v naselju Navasota v Teksasu, ZDA. Ob obisku so imeli pripravljenih 19.500 narejencev, od katerih predvidevajo še to leto nad 55.000 mladih matic.

Z malo leseno žličko presajajo mlade žerke v suhe celice. Za rejnike imajo 25 brezmatičnih družin brez zalege, zato pa z velikimi medenimi in pelodnimi rezervami. Ves čas vzreje pitajo družine s sladkorno raztopino in dodajajo vsak drugi dan obilico mladice. Vsaka družina dobi okoli 150 matičnikov in navadno vzredi po 120 mladih žerk. Po 20 urah odvzemajo matičnike in jih po 20 vsadijo v normalne družine, vendar jih ločijo z rešetko od matic. Par dni pred rojstvom matic precepijo matičnike v pripravljene narejence, ki ostanejo nato zaprti dva dni. Za vse to delo je

nameščenih 5 do 6, redkeje 7 čebelarjev.

Z letošnjim letom so vzrejevališče matic preselili na Havaje, kjer je podnebje primerno za celoletno vzrejo matice.

J. M.

Glukonska kislina

(M. LIPS v Schw. Bienenzeitung 5/1976)

Glukonska kislina je najvažnejša organska kislina v medu. Deloma je rastlinskega izvora, deloma nastaja zaradi fermentacije grozdnega sladkorja, največ pa jo pride v med kot izloček čebelnih mlečnih žlez. Ta kislina daje medu okus in vonj ter pospešuje naš apetit in ugodno vpliva na prebavo. Njene soli se imenujejo glukonati in jih uporabljajo v medicini.

Glukozna oksidaza je ferment ali encim v medu, ki je zelo občutljiv za vročino. Iz grozdnega sladkorja izdeluje zgoraj omenjeno glukonsko kislino, ki je zelo podobna glukuronski kislini.

Glukuronska kislina nastaja namreč v jetrih, ko se grozdni sladkor spaja s kisikom. Ta kislina pa se spaja s težko topljivimi snovmi, da jih telo lahko izloči preko ledvic. To je najvažnejši postopek, da se naše telo reši strupenih ostankov hrane. Stalno uživanje medu je v veliko pomoč jetrom pri tem važnem opravilu.

Julij Mayer

Glutaminska kislina

(M. LIPS v Schw. Bienenzeitung 5/1976)

Ta kislina se nahaja v čebelnem strupu in je naravna dušikova spojina. V medicini velja za izborno hranivo in spodbudno sredstvo za živčne celice, posebno še za možgane. Glutaminski kislini je zelo podoben monoglutaminat. Obe snovi pridobivajo dandanes iz melase, ostankov pri izdelavi sladkorja. Obe snovi uporablja prehrabena industrija v veliki meri kot začimbo za juhe in mesne jedi.

Julij Mayer

Sestav čebelje medicinske paše doline Enns na Avstrijskem

Dr. Anna Fossel, Aigen — Avstrija, poroča, da sestoji medicinska čebelja paša doline Enns (Ennstal) na avstrijskem gornjem Štajerskem v mesecu maju 100 % iz nektarnih virov, v juniju 75 % manovih (gozdnih), v juliju 90 % in v mesecu avgustu 100 % iz manovega sestaja, torej iz gozdnih pašnih virov.

Vir: »Der summende Wald 1969, II. izdaja«, avtorja Jeinza Rupperhofena — gozdarja in čebelarja. Komentar: ti podatki nas čebelarje že lahko precej zanesljivo usmerjajo tudi pri naši opazovalni dejavnosti glede izvora medicinske čebelje paše.

Stane Sajevec

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI V SLOVENIJI ZA ČAS OD 15. 6. DO 30. 6. 1976

KUGA ČEBELJE ZALEGE:

V občinah — Laško v 1 čebelnjaku, Maribor v 1, Nova Gorica v 5, Ormož v 1, Sežana v 1.

PRISICAVOST

V občinah — Ajdovščina v 1 čebelnjaku, Cerknica v 1, Domžale v 1, Kamnik v 1, Lj. Šiška v 1, Lj. Vič v 7, Maribor v 2, Novo mesto v 1, Ormož v 1, Postojna v 1, Radlje ob Dravi v 3, Radovljica v 4, Sežana v 3, Skofja Loka v 6, Vrhnika v 1.

NOSEMA:

V občinah — Maribor v 24, Radlje ob Dravi v 40, Radovljica v 15, Slovenj Gradec v 55.

PRAVILA ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

I.

Splošne določbe

1. člen

Občinske ali medobčinske Zveze čebelarских друštev in čebelarska društva (kjer zvez ni) v Sloveniji, se prostovoljno združujejo v Zvezo čebelarских друštev Slovenije (v nadaljnjem besedilu ZVEZA) na podlagi sklepa njihovega občnega zbora.

2. člen

Ime zveze je: Zveza čebelarских друštev Slovenije.

Zveza je pravna oseba:

Zvezo predstavlja in zastopa predsednik, v njegovi odsotnosti pa podpredsednik ali drugi pooblaščen član izvršnega odbora.

3. člen

Sedež Zveze je v Ljubljani.

Delovno območje obsega vso Slovenijo.

4. člen

Zveza ima svoj pečat. Pečat Zveze je okrogel s premerom 3 cm in čebelo v sredini. Ob robu je napis »Zveza čebelarских друštev Slovenije v Ljubljani«.

5. člen

Zveza se lahko vključi kot član v Zvezo čebelarских organizacij Jugoslavije (SPOJ).

6. člen

Zveza se lahko včlani v sorodno tujo ali mednarodno čebelarsko organizacijo, če ni v njej včlanjena že preko SPOJ in če ni dejavnost te tuje ali mednarodne čebelarske organizacije v nasprotju z interesi Jugoslavije.

7. člen

Zveza deluje po načelih samoupravljanja in javnosti.

Dejavnost Zveze je zasnovana na ustavnih načelih, idejnopolitičnih izhodišč samoupravnega socializma ter programski usmeritvi SZDL Slovenije. Zveza sooča v SZDL svoje interese z interesi drugih družbenih dejavnikov ter se sporazumeva in dogovarja za družbene akcije, sodeluje pri sprejemanju političnih smernic, stališč in sklepov. Na lastno pobudo ali na pobudo organizacij SZDL se dogovarja o vseh aktualnih vprašanjih, še posebej o lastni programski zasnovi, kadrovski politiki, mednarodnem sodelovanju, založniški dejavnosti, politiki financiranja in drugem.

8. člen

Zveza uresničuje načela samoupravljanja na ta način, da so vsi njeni organi voljeni, da ima izpeljan delegatski sistem in da posluje na osnovi od članstva — delegatov sprejetih internih aktih.

9. člen

Zveza obvešča o svojem delovanju širšo in ožjo javnost.

1. Ožjo javnost obvešča:

— z izdajo strokovnega glasila;

— z objavljanjem vabil in zapisnikov važnejših sej v strokovnem glasilu;

— s tem, da so zapisniki vseh organov Zveze dostopni na vpogled članom Zveze in članom čebelarских organizacij, ki so posredno ali neposredno združene v Zvezi.

2. Širša javnost obvešča:

- s tem, da so seje vseh organov javne in da se nanje vabijo novinarji ter osebe (predstavniki organizacij), ki kažejo tak interes;
 - preko drugih sredstev javnega obveščanja.
- Za zagotovitev javnosti dela je odgovoren predsednik Zveze.

II.

Namen in cilji Zveze

10. člen

Zveza ima naslednje namene in cilje:

- pospeševati čebelarstvo zaradi pridobivanja čebelnih pridelkov, opravevanja in zaradi rekreacije članstva;
- vključevati v čebelarsko organizacijo socialistične republike Slovenije vse čebelarske organizacije in društva, ki na kakršenkoli način pospešujejo čebelarstvo;
- skrbeti za preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni čebel in čebelje zalege, ter za varstvo pred zastrupitvami;
- sodelovati z družbenopolitičnimi skupnostmi, ustanovami in organizacijami s področja kmetijstva, da se zagotovi opravevanje, razmnoževanje in varstvo rastlin in tako poveča čebelja paša;
- dvigati strokovno raven čebelarjev;
- utrjevati čebelarsko organizacijo in vzgajati zavest članov do izpolnjevanja dolžnosti, ki jih ima po programu, pravilih in zakonu do skupnosti;
- skrbeti, da se čebelarstvo uveljati tako, kot to zasluži po svojem družbenem pomenu zaradi svoje gospodarske in strokovne dejavnosti;
- skrbi za uresničevanje družbene samozaščite v skladu z ustavo;
- skrbi za zavarovanje naravnega in zdravega okolja.

11. člen

Zveza uresničuje svoje cilje s tem da:

- prireja predavanja, tečaje, simpozije, razstave ipd., na katerih seznanja čebelarje s sodobnim načinom čebelarjenja in z novostmi iz čebelarske znanosti, tehnike in prakse, da bi tako povečala čebelarsko proizvodnjo;
- pridobiva in vzgaja čebelarski naraščaj in zato ustanavlja čebelarske krožke, ter prireja med njimi tekmovanja;
- sodeluje z družbenopolitičnimi, gospodarskimi in čebelarskimi organizacijami pri sestavljanju programov za pospeševanje čebelarstva;
- izdaja strokovno glasilo in strokovne publikacije za strokovno izobraževanje čebelarjev;
- vzdržuje lastno strokovno knjižnico, ki jo tekoče dopolnjuje s sodobno domačo in tujo literaturo;
- v skladu z določili zakona o društvih ustanavlja organizacije za odkup in prodajo čebelnih pridelkov in čebelarskih potrebščin;
- sodeluje z organizacijami, ki se bavijo s preskrbo čebelarjev s čebelarskimi potrebščinami in repromaterialom, ter organizacijami, ki odkupujejo in predekujejo čebelje proizvode;
- organizira plemenilne postaje, opazovalno in obveščevalno službo medenja, ter pomaga reševati problematiko prevozov čebel na pašo;
- ustanavlja ali sodeluje pri ustanavljanju čebelarskih šol, vzornih čebelarstev in prezikuševalnih postaj;
- sodeluje z ustreznimi organi družbenopolitičnih skupnosti in SZDL pri zakonodaji in urejanju drugih problemov na področju čebelarstva in daje predloge in pobude za zakonsko ureditev nerešenih vprašanj, če je to v interesu skupnosti in čebelarstva;
- daje pomoč in nasvete čebelarskim organizacijam (svojim članom) pri njihovem delu in reševanju tekoče problematike;

— podeljuje odlikovanja A. J. I. stopnje, skladno s pravilnikom o odlikovanjih in priznanjih, ki ga sprejme občni zbor Zveze;

— izdaja sporazumno s članstvom vse obrazce, ki so potrebni vsem čebelarским organizacijam Slovenije;

— preprečuje vsakršno dejavnost v Zvezi, ki meri na spodkopavanje temeljev socialistične samoupravne demokratične, z ustavo določene ureditve ali na drugačno protiustavno spremembo družbenopolitične in ekonomske ureditve v SFRJ;

— preprečuje vsakršno dejavnost v Zvezi, ki meri na razbijanje bratstva in enotnosti ali enakopravnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, na spodkopavanje svoboščin in pravic človeka in občana zajamčenih z ustavo ali na razpihovanje nacionalnega, resnega ali verskega sovraštva ali nestrpnosti;

— preprečuje vsakršno dejavnost v Zvezi, ki bi bila naperjena zoper neodvisnost in ozemeljsko neokrnjenost države ter obrambo socialistične ureditve;

— preprečuje vsako dejavnost, ki meri na kazniva dejanja ali vzpodbujanje h kaznivim dejanjem, kršitvam javnega reda ali na žalitve javne morale, ali je v nasprotju s socialistično humanostjo;

— razvija socialistični patriotizem in dviga varnostno kulturo, s pravočasnim seznanjanjem z vsebino, metodami in oblikami javnega in podtalnega delovanja sovražnih sil, ki imajo namen spodkopavati družbeno ureditev in zavirati naš samoupravni socialistični razvoj;

— skrbi za zaščito poslovne tajnosti in se zavzema za dosledno uresničevanje in spoštovanje poslovne morale, dosledno izvrševanje poslovnih in drugih obveznosti in s tem dviga ugled naše skupnosti, Zveze in čebelarске organizacije v mednarodnih odnosih;

— sprejema in uresničuje ustrezne ukrepe za zaščito čistopasemske kranjske čebele in vzrejo plemenskih matic;

— skrbi za zaščito materialnih, poslovnih in drugih interesov čebelarjev in preprečuje škode, ki nastajajo kot posledice kužnih in drugih škodljivih bolezni, zastrupljanja, škode po medvedu in v celoti se zavzema za zaščito čebelarских materialnih dobrin Zveze in čebelarjev;

— v skladu s priporočili družbenih skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in samoupravnimi družbenimi dogovori o družbeni samozaščiti Zveze spremlja, sprotno ali občasno pa tudi širše ocenjuje varnostno-politična razmerja v Zvezi in čebelarских organizacijah in sprejme ustrezne ukrepe za uresničevanje nalog s področja družbene samozaščite.

Za uresničevanje samozaščitnih nalog so odgovorni samoupravni organi Zveze ali posebni organi (komisija, oz. odbor) za družbeno samozaščito, ki ga imenuje Zveza.

III.

Članstvo

12. člen

Član Zveze lahko postane vsaka čebelarška organizacija iz 1. člena teh pravil, ki sprejme ta pravila, se ravna po njih ter poda pismeno pristopnico, ki jo je izglasoval občni zbor organizacije.

Članstvo v Zvezi je prostovoljno.

13. člen

Sprejem v članstvo Zveze potrjuje izvršni odbor Zveze. Če izvršni odbor ne potrdi sprejema v članstvo Zveze, se prizadeta organizacija lahko pritoži na občni zbor Zveze.

Sklep občnega zbora je dokončen.

14. člen

Pravice članov Zveze so:

— voliti delegate v organe Zveze in izvajati pravico, da so njihovi delegati lahko izvoljeni v te organe;

- sodelovati pri delu organov Zveze;
- dajati predloge in sugestije organom Zveze pri delu in izpolnjevanju nalog;
- prejemati priznanja in zahvale za uspešno delo;
- koristiti vse ugodnosti, ki jih Zveza lahko nudi in ki jih bo s svojim delom še dosegla.

15. člen

Dolžnosti članov Zveze so:

- da volijo delegate in sprejemajo dolžnosti delegatov izvoljenih v organe Zveze;
- da sodelujejo pri delu organov Zveze;
- da sodelujejo pri akcijah Zveze;
- da spoštuje ta pravila ter odločitve in sklepe organov Zveze;
- da pomagajo pri uresničevanju delovnega programa Zveze;
- da prenašajo strokovnost in za čebelarstvo potrebno znanje na svoje člane čebelarje;
- da redno plačujejo članarino, ki jo je določil za to od občnega zbora pooblaščen organ Zveze;
- da vseskozi pomagajo pri razvijanju čebelarstva in nudijo vsestransko pomoč pri akcijah, ki jih organizira Zveza na njihovem območju.

16. člen

Častni član Zveze je lahko (postane) društvo ali Zveza, ki je posebno zaslužna za razvoj in dvig Zveze ali čebelarstva na sploh ali fizična oseba, ki ima za čebelarstvo organizacijo Slovenije izredne zasluge.

Častne člane imenuje občni zbor Zveze.

Častni člani so oproščeni plačevanja članarine.

17. člen

Članstvo v Zvezi preneha:

- z izstopom;
- s črtanjem zaradi neplačane članarine;
- z izključitvijo na podlagi sklepa odbora zveze (plenuma);
- s prenehanjem obstoja organizacije — člana zveze;
- s prenehanjem Zveze.

Izstop iz članstva se smatra takrat, ko poda članica na podlagi sklepa rednega ali izrednega občnega zbora čebelarske organizacije pismeno izjavo, da izstopa iz članstva Zveze.

Izstop začne veljati s 1. 1. naslednjega leta po podani izjavi. Denarne obveznosti za tekoče leto mora članica, ki izstopa, poravnati.

IV.

Organi zveze

18. člen

Organi Zveze so:

- občni zbor;
- odbor zveze (plenum);
- izvršni odbor;
- nadzorni odbor;
- častno razsodišče.

Mandatna doba organov zveze je dve leti.

Občni zbor

19. člen

Občni zbor je najvišji organ Zveze, kateremu so za svoje delo odgovorni vsi drugi organi zveze.

Občni zbor je reden in izreden. Sestavljajo ga delegati čebelarških organizacij in drugih včlanjenih društev ali asociacij društev.

Zveze čebelarških organizacij (občinske zveze) delegirajo v Zvezo čebelarških društev Slovenije po 3 delegate, čebelarska društva pa po 1 delegata na vsakih začetih 100 članov. Združevanje v Zvezo ima za cilj hitrejši, ustrežnejši in strokovnejši razvoj slovenskega in jugoslovanskega čebelarstva.

Občnega zbora se lahko udeležijo kot gostje tudi čebelarji, ki niso delegati.

Občni zbor skliče predsednik Zveze.

Izredni občni zbor sklicuje predsednik Zveze:

- po sklepu izvršnega odbora;
- na predlog nadzornega odbora;
- na predlog 1/3 članov.

Redni občni zbor se sestane enkrat letno.

20. člen

Vabilo na občni zbor Zveze se delegatom odpošlje najmanj osem dni pred občnim zborom z dnevnim redom občnega zbora in važnejšim materialom.

Na občne zборе Zveze se obvezno vabijo predstavniki republiškega upravnega organa za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Republiške konference SZDL, Združene zveze SR Slovenije, Gospodarske zbornice SR Slovenije in SPOJ in novinarje, prisotni pa so lahko tudi drugi zainteresirani občani.

21. člen

Občni zbor je sklepčen, če je ob napovedanem začetku navzočih, po delegatih zastopanih, več kot polovica članov Zveze.

Če ob predvidenem začetku občni zbor ni sklepčen, se začetek odloži za 30 minut, nakar občni zbor veljavno sklepa, če je, po navzočih delegatih zastopanih, prisotnih več kot tri desetine članov Zveze.

Če občni zbor tudi tedaj ni sklepčen, se začetek ponovno odloži za nadaljnjih 30 minut, nakar je občni zbor sklepčen, če je po navzočih delegatih zastopanih vsaj deset članov Zveze.

Občni zbor odpre predsednik Zveze, predlaga dnevni red, imenuje zapisnikarja občnega zbora ter predlaga, da občni zbor odloči o načinu glasovanja in da izvoli dva overovalca zapisnika, delovno predsedstvo 3—5 članov, verifikacijsko komisijo 3 članov, kandidacijsko komisijo 5—7 članov in volilno komisijo 3 članov.

Občni zbor sklepa:

1. O poročilih samoupravnih organov (izvršnega odbora, odbora zveze, nadzornega odbora in častnega razsodišča).
2. O sprejemu finančnega načrta in potrditvi letnega zaključnega računa.
3. O podelitvi razrešnice izvršnemu odboru in nadzornemu odboru.
4. O načrtu in sprejemu delovnega programa za naslednje leto.
5. O višini vpisnine in članarine za člane (čebelarske organizacije).
6. Občni zbor voli vsako drugo leto predsednika in 18 članov, ki sestavljajo izvršni odbor, tri člane nadzornega odbora in dva namestnika ter predsednika, podpredsednika in tri člane častnega razsodišča.
7. Sklepa o predlogih in pritožbah članov Zveze.
8. Sklepa o spremembi pravil in pravilnikov.
9. Sklepa o prenehanju Zveze.

22. člen

Izredni občni zbor skliče predsednik po sklepu izvršnega odbora. Sklicati ga mora tudi na zahtevo nadzornega odbora ali tretjine članov. Za izredni občni zbor veljajo določbe pravil za redni občni zbor s to razliko, da se na njem mora sklepati o stvareh, zaradi katerih je bil s ličan.

Če predsednik ne skliče izrednega občnega zbora, potem ga lahko skliče predstavnik predlagatelj, ki določi tudi dnevni red.

23. člen

Občni zbor spejema sklepe z dvotretinsko večino vseh navzočih delegatov. O spremembi pravil in prenehanju Zveze sklepa z dvotretinsko večino pri navzočnosti najmanj polovico delegatov.

24. člen

Volitve predsednika, članov izvršnega odbora, nadzornega odbora in častnega razsodišča so praviloma tajne. Če želijo delegati javne volitve, je treba o tem posebej sklepati.

25. člen

Mandatna doba izvoljenih članov organov Zveze traja dve leti. Vodilni funkcionarji Zveze (predsednik in podpredsednik izvršnega odbora, predsednik nadzornega odbora in častnega razsodišča) so lahko izvoljeni v vodilne funkcije največ dve zaporedni mandatni dobi.

Overovatelja zapisnika pregledata in potrdira pravilnost zapisnika. Verifikacijska komisija občnega zbora ugotavlja veljavnost poverilnic delegatov in sklepčnost občnega zbora.

Kandidate za člane izvršnega odbora in nadzornega odbora predlagajo delegati ali pa kandidacijska komisija 5—7 članov. Ako predlaga po sklepu zbora kandidata kandidacijska komisija, imajo delegati pravico, da na to listo vnesejo še druge kandidate.

Izvoljeni so tisti kandidati, ki dobijo največ glasov.

Če so volitve tajne, jih vodi in javlja rezultate volilna komisija treh članov, ki jih je izvolil občni zbor.

Odbor zveze (plenum)

26. člen

Odbor zveze sestavljajo člani izvršnega odbora in po en predstavnik (delegat) vsakega člana Zveze, ki ga član delegira v odbor zveze (predsednik, tajnik ali drug član organizacije).

Naloga odbora zveze je, da izvršni odbor kot izvršilni in upravni organ s pritegnitvijo delegiranih zastopnikov vseh članov Zveze, med obcema zboroma, rešuje ali pripravlja za rešitev posebno važne naloge, ki so za Zvezo večjega pomena. Nadaljnja naloga odbora zveze je, da med letom preko delegatov članov Zveze informira svoje člane o stanju tekočih zadev in ostalih problemih, ter da pripravi material za redni ali izredni občni zbor.

Glede na gornje naloge se odbor zveze sestane najmanj dvakrat letno, in sicer obvezno pred rednim ali izrednim obcnim zborom in vsaj enkrat letno.

Odbor zveze skliče predsednik na podlagi sklepa seje izvršnega odbora.

Odbor zveze je za svoje delo odgovoren obcnemu zboru.

27. člen

Odbor zveze (plenum) se sestane zlasti v naslednjih primerih:

— če se sklepi obcnega zbora ne morejo izvršiti zaradi nepremostljivih ovir, ki naj se ugotovijo na seji odbora Zveze, ali zato, ker je namen za katerega so bili sklepi izdelani odpadel;

— če nastane potreba za spremembo ali dopolnitev pravil Zveze;

— če nastane potreba pripraviti predlog za večje investicije;

— ko se vrše priprave za redni ali izredni občni zbor in je potrebno pred tem:

a) izdelati predlog delovnega in finančnega načrta za bodoče leto,

b) pripraviti predlog kandidatov za člane upravljanja,

c) rešiti druga važna vprašanja.

Izvršni odbor

28. člen

Izvoljeni organi Zveze se praviloma konstituirajo takoj po obcnem zboru.

Izvršni odbor šteje 19 članov (vključno s predsednikom). Na prvi seji izvoli dva podpredsednika, tajnika, referenta za finance in gospodarja.

29. člen

Izvršni odbor vodi vse posle Zveze, v kolikor niso pridrženi obcnemu zboru ali odboru zveze. Hkrati izvršuje sklepe obcnega zbora, in je za svoje delo odgovoren obcnemu zboru.

Tekoče zadeve rešuje na sejah, ki so sklepčne, če so vabljeni vsi člani odbora in če je navzočih več kot polovica članov izvršnega odbora.

Sklepi se sprejmejo z večino glasov vseh članov izvršnega odbora. Ob enakem številu glasov velja, da predlog ni sprejet. Ob poteku seje se piše zapisnik.

Posamezni odbornik lahko zahteva, da se vpiše v zapisnik njegovo ločeno mnenje. Zapisnik se prečita in sprejme na naslednji seji, podpišeta ga tajnik in predsednik z morebitnimi pripombami.

Izvršni odbor imenuje tudi glavnega urednika in uredniški odbor za glasilo Slovenski čebelar.

Funkcijo delegacije za delegiranje delegatov v ustrezne SIS in druge samoupravne in delegatske strukture družbenih skupnosti opravlja izvršni odbor.

Tajnik skrbi za redno izvrševanje tekočih zadev.

Referent za finance skrbi za redno blagajniško poslovanje, sestavlja z računovodjo končni račun in proračun za naslednje leto. Gospodar skrbi za redno gospodarjenje z zveznim premoženjem in nepremičnim premoženjem.

Izvršni odbor poroča o svojem delu odboru zveze in občnemu zboru. Seje izvršnega odbora se vršijo po potrebi, vendar najmanj 4 krat letno.

30. člen

Izvršni odbor je voljen od občnega zbora in je njegov izvršilni organ.

Izvršilni odbor ustanavlja po potrebi odseke, sekcije in posebne komisije za izvrševanje posameznih nalog.

Vodje teh organov so praviloma člani izvršnega odbora, ostali člani pa strokovnjaki iz posameznih področij.

Sodelavce za te organe predlagajo izvršnemu odboru vodje odsekov, sekcij ali komisij.

Nadzorni odbor

31. člen

Nadzorni odbor ima predsednika in 2 člana, ter dva namestnika članov. Nadzorni odbor spremlja in nadzira delo odbora zveze in izvršnega odbora. Nadzorni odbor izvoli iz svoje srede predsednika na svoji prvi seji, ki jo skliče najstarejši izvoljeni član nadzornega odbora.

Izvršni odbor ga vabi na svoje seje.

Nadzorni odbor spremlja tudi materialno in finančno poslovanje Zveze in ob zaključku poslovnega leta, ki se končuje s koledarskim letom, pregleda zlasti letni zaključni obračun.

Za svoje delo je nadzorni odbor odgovoren občnemu zboru.

Na občnem zboru poroča o delu Zveze in predlaga ali naj se da izvršnemu odboru razrešnico ali ne.

Častno razsodišče

32. člen

Pri Zvezi je častno razsodišče. Razsodišče ima predsednika, podpredsednika in tri člane, ki jih voli občni zbor Zveze.

33. člen

Častno razsodišče razpravlja in odloča o kršitvah dobrih čebelarških običajev, ki jih zagrešijo člani Zveze. Za kršitev dobrih čebelarških običajev se lahko šteje glede na okoliščine primera, zlasti tako ravnanje članov, ki škodujejo ugledu čebelarške organizacije, ki povzroča materialno škodo čebelarški organizaciji in posameznikom in, ki v škodo skupnosti ovira izvrševanje nalog, ki jih je prevzela čebelarška organizacija v svoj delovni program.

34. člen

Za kršitev dobrih čebelarških običajev se lahko izreče z odločbo častnega razsodišča javen opomin, ki se ga prečita na občnem zboru Zveze in objavi v društvenem glasilu. V lažjih primerih lahko izreče častno razsodišče samo ustni ali pismeni opomin, ki pa se nikjer ne objavi.

Sredstva Zveze

35. člen

Sredstva Zveze so:

1. nepremičnine,
2. premičnine,
3. vpisnina in članarina,
4. dotacije in subvencije,
5. dohodki od razstav, prireditev ipd.

36. člen

Zveza vodi o premoženju in denarnem poslovanju potrebne knjige po veljavnih predpisih. Nadzorni odbor pregleda najmanj 2 krat letno materialno in finančno poslovanje Zveze. Pravico do vpogleda v dokumentacijo ima vsak član Zveze.

Do občnega zbora Zveze mora biti sestavljen končni letni račun, ki mora obsegati bilanco, to je spisek aktiv in pasiv, račun dohodkov ni izdatkov ter spisek vsega članstva.

Odredbodajalec za finančni plan je predsednik izvršnega odbora.

Nad uporabo družbenega premoženja, ki ga prejme Zveza za opravljanje določenih nalog, vodi nadzor tudi Služba družbenega knjigovodstva.

37. člen

Za kmetijstvo pristojni republiški organ, lahko sodeluje pri postavljanju in izvajanju delovnega programa.

VI.

Končne določbe

38. člen

Zveza preneha:

- s sklepom občnega zbora,
- z odločbo pristojnega upravnega organa o prepovedi dela,
- če število članov pade pod tri.

Če Zveza preneha z delom, preide po likvidaciji preostalo premoženje na tisto čebelarско organizacijo, ki je po svojem delu in organizaciji sposobna nadaljevati delo Zveze. Če ni take organizacije, prevzame premoženje Zveze v upravo pristojni upravni organ, dokler se ne ustanovi nova ustrezna organizacija.

Če Zveza preneha zaradi zalogov iz 1. in 3. alineje 1. odstavka tega člena obvesti o tem predsednik Zveze Republiški sekretariat za notranje zadeve v roku 15 dni.

39. člen

Pravila so bila dostavljena Republiški konferenci SZDL v soglasje in sprejeta na občnem zboru Zveze, dne 25. aprila 1976, v Ljubljani in začno veljati, ko jih potrdi Republiški sekretariat za notranje zadeve.

TAJNIK ZCDS:

Caril Kragelj

PREDSEDNIK ZCDS:

dr. Jože Beniger

FRANC JESENSEK

Franc Jesensek je bil rojen 10. 12. 1905 v Hrastniku. Izbral si je ljubezen — čebele, začel je leta 1922 in ostal zvest čebelam vse do smrti. Nevidna nit življenja se je pretrgala prav na njegov 70. rojstni dan — 10. 12. 1975.

Ni bil zvest samo svojim čebelam, bil je tudi dober prijatelj čebelarjev. Kot avtoprevoznik je prevažal čebelje družine na pasišča, s prevozi pa tudi nesebično pomagal drugim čebelarjem.

Član čebelarke organizacije je bil že pred drugo svetovno vojno. Kot drugim v spodnjem posavju tudi njemu okupator ni prizanesel, zato je pred preseljevanjem zbežal v rojstni kraj Hrastnik. Ze aprila 1941 je sodeloval pri Osvobodilni fronti vse do februarja 1943, ko se je vrnil na Dolenjsko, se vključil v narodnoosvobodilno vojsko in vztrajal vse do konca vojne.

Po vojni si je zopet pridobil 60 AŽ panjev in jih, kljub boleznim zadnja leta, lepo oskrboval ter zapustil 40 čebeljih družin.

Čebelarji smo z njim izgubili nesebičnega tovariša, iskrenega prijatelja, zato bo spomin nanj v naših srcih ostal svetel in lep.

Čebelarstvo društvo
Leskovec pri Krškem

STEFAN MARKELJ

Vrhnški čebelarji smo hoteli na občnem zboru družine januarja s šopkom cvetja počastiti svojega starosta, Markelj Stefana za njegov 85 letni življenjski jubilej. Ni nam uspelo, ker je bil odsoten. Le kdo bi mogel misliti, da ga bomo dobrih 14 dni poz-

neje — 5. februarja — spremljali na njegovi zadnji poti.

Rodil se je 26. 12. 1890 v Železnikih nad Škofjo Loko. V mladosti se je z

bratoma Tonetom in Francetom priselil na Vrhniko. Vsi so bili čebelarji, ki se od svojih ljubljensk niso ločili vse življenje. Desetletja je bil član čebelarke organizacije na Vrhniki. Ob 200-letnici smrti A. Janše je prejel odlikovanje III. stopnje.

Mirnega, sicer pa zelo družabnega prijatelja, bomo ohranili v najlepšem spominu.

Naj v sosesčini Močilnika mirno počiva.

Čebelarška družina
Vrhnika

FRANC PONIKVAR

Spet je odšel iz naših vrst eden najstarejših čebelarjev, saj je Senkarjev Frenk, čebelaril preko 50 let. Že kot mladenič je začel čebelariti.

Ko se je kot 22-letni fant vrnil s italijanskega bojišča 1918. leta, je takoj stopil v garnizijski oddelek Majstrovih borcev in se boril za našo severno mejo do novembra 1919. Po vrnitvi si je poiskal zaposlitev v francoskih gozdovih kot gozdni delavec. Že tam je naletel na divje čebele v bukovih in hrastovih duplih in jih vzljubil. Po vrnitvi v domačo vas Golo pri Igu si je takoj postavil čebelnjak s čebelami in v njem čebelaril vse do svoje smrti, letošnjega februarja, ko jih je moral po 80. letih življenja zapustiti.

Tesno povezan z naravo je bil kot nadgozdar tudi prizadeven lovski čuvaj v mokriških gozdovih, še posebno so mu bile pri srcu čebele. Spremistvo na njegovi zadnji poti je pozakalo, kako je bil spoštovan in priljubljen med domačini, čebelarji in lovci. Bil je ves čas zvest član naše organizacije. Z njegovo smrtjo je cvetje tamkajšnjih livad, polj in gozdov izgubilo tudi zadnje opraševalke, saj je ostalo obširno območje brez čebel in čebelarjev.

Prek njegove gomile mu bodo južni vetrovi prinašali iz mokriških gozdov svojo večno pesem.

M. M.

ANTON ZAJC

Antonu Zajcu, ustanovnemu članu in predsedniku čebelarke družine Barje v slovo.

Ko umre človek, nas stisne pri srcu. Ko umre dolgoletni prijatelj, si skrivaj otreemo solzo iz očesa in se za hip ozremo nazaj. Ta človek, naš dobri prijatelj,

je bil vendarle vrsto let naš sopotnik, spremljevalec.

70 let življenja, 70 let neumornega dela, pa pride tiho in neslišno in ne vpraša, koga si zapustil. Triinštirideset let je minilo, ko je ustanavljal našo čebelarstvo družino na Barju, sam jo je vodil skoraj 30 let, skozi vse težave, skozi dobra in slaba leta. Vedno je bil pripravljen pomagati z dobrimi nasveti. Njegova pesem je vedno zaključevala naše sestanke ali pa prireditve, na katerih je bil vedno delaven. Bolezen ga je priklenila na posteljo, toda v srcu je bil še vedno pri delu. 18. aprila 1976 je tiho zapustil družino, posestvo, čebele in tudi našo čebelarstvo družino, ki se mu iskreno zahvaljuje za vse, kar je dobrega storil.

Čebelarstvo družina, Barje

LEOPOLD CELAR

Neizprosna smrt je prvič posegla med čebelarje še mlade čebelarstvo družine Voklo pri Kranju. Njena žrtev je bil najstarejši član-čebelar, mentor čebelarstva v našem kraju, tov. Leopold Celar. Čebelarji naše družine smo ga v velikem številu pospremili

na njegovo zadnjo pot 7. 7. 1975. Pokojni se je rodil 15. 2. 1901. Se kot mlad deček je imel veselje do čebel. S to vrlino ga je navdihnil sosed-čebelar, ki mu je pred 61. leti podaril roj. Polde ga je dal v kranjč in začel z njim čebelariti. Znanje o čebelah mu ni bilo neznano. Rad ga je prenašal na nas, mlajše, saj smo vsi člani družine posredno ali neposredno izhajali iz njegovega čebelarstva. Kakor Samarijanec je rad

priskočil na pomoč. Bil je vedno tih in nasmejanega obraza brez vsake škodljivosti.

Vedno je rad primerjal dobre letine s slabimi. Tako se je nekoč zgodilo, da je imel spomladi 17 kranjčev a v jeseni že kar 60.

Počivaj v miru dragi Polde. Čebele iz naših ulnjakov pa naj te pozdravljajo s svojo večno lepo pesmijo.

Čebelarji družine Voklo

ALOJZ PODLESEK

Ko smo se čebelarji čebelarstvo družine Maribor zbirali v zadnjih decembrskih dneh na svoj redni občni zbor, da napravimo pregled dela za preteklo leto, smo med nami pogrešali tudi tebe. In ko smo zvedeli, da si hudo bolan, sva te s tovarišem po novoletnih praznikih obiskala, da ti prineseva čebelarstvo pozdrave tovarišev.

Vesel si bil najinega obiska in kar hitro smo se zapletli v pogovor o novih načrtih, čebelarstvo letini.

Toda usoda je preprečila, da bi uresničil svoje načrte. Tebe je življenje že mladega neusmiljeno udarilo (imel si dobrih 31 let), ko si ob skrbnem in prizadevnem delu v službi postal težak invalid in ob tej osebni nesreči ti je tem močnejše zorela volja do življenja.

Ta volja in to hrepenenje ti je omogočilo dočakati 70 let, morda ne tako burnih, toda poštenih in blagih v krogu svoje družine. Bil si skrben in prijazen mož svoji ženi, ki ti je bila redna in zvesta spremljevalka povsod na poti, k tvojemu čebelnjaku, k tvojim čebelam.

Svojo ljubezen do lastnih otrok si prenašal tudi na vnuke in jim vnesel prav tako veliko ljubezni do svojih varovank — čebel, da bodo tvoje slovo lažje prestajale.

Tvoj lik čebelarja-človeka bomo gojili in ob spominu na tovariška srečanja s teboj te bomo ohranili med nami.

Čebelarstvo družina
Maribor-mesto

PRODAM

30 AŽ panjev z družinami in 25 praznih, čebelnjak za 70 panjev in čebelarški pribor. Panji so primerni za čebelarjenje na stalnem mestu, ker so povezani po štirje skupaj. Norčič Ivan, Kupšinci 35, 69000 Murska Sobota.

50 kosov naseljenih LR ali AŽ panjev po 1.200 din in točilnico za 1.000 din, osmučake za LR in AŽ po 60 din, gumi voz za prevoz čebel za 8.000 din.

Jože Brečko, 62319 Poljčane 118

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE IMA NA ZALOGI

A. Bukovec, dr. L. Kocjan, J. Mayer, prof. S. Mihelič, P. Močnik, S. Raič, F. Robida, V. Rojcek, prof. E. Senegačnik in F. Vodnik: Sodobno čebelarstvo — Knjiga o čebelah na 431 straneh 40 din

L. Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja 4 din

F. inž. Šivic: Gozdno medenje in proizvajalci hrane 12 din

J. dr. Rihar: Vzreajmo boljše čebele 28 din

J. dr. Rihar: Čebelarjenje v nakladnem panju 49 din

E. Herold: Čebele in zdravje 66 din

Barvne razglednice z različnimi motivi panjskih končnic v ličnih ovojih po 10 kosov 10 din

Razglednice Antona Janše (ak. slikarja B. Jakca) 1 din

Velike barvaste razglednice naše plemenilne postaje na Zelenici 2 din

Lične barvaste značke s čebelico 10 din

Evidenčne lističe za na panj 0,50 din

ZDRAVILA:

Fumidil — B steklenička 50 din

Folbeks za dimljenje čebel proti pršici in krpljam

v zavitkih po 50 lističev 23 din

Najboljše in najprimernejše naročilo je s položnico na naš čekovni račun št. 50101-678-48636. Za poštino knjig, razglednic oziroma zdravil dodajte 8 din.

Uprava ZČDS

PRODAM

15 AŽ panjev s čebelami. Boris Kolenc, Zaboršt 5, Domžale.

OBVESTILO

Ljubljanska čebelarška družina poziva svoje člane, da poravnajo svoje obveznosti do društva, ker se bo na podlagi plačanih obveznosti delil sladkor za krmljenje čebel, v kolikor ga bo ZČDS uspela dobiti.